

เอกสารวิชาการกรณีศึกษาส่วนบุคคล
เรื่อง การเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการ
งานพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมข้าราชการและลูกจ้าง
สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

นายบุญพา โปธิพันธ์ราช

เอกสารนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาในหลักสูตร
“การพัฒนานักบริหารระดับสูง” รุ่นที่ 5
สำหรับข้าราชการรัฐสภาสามัญ ซึ่งดำรงตำแหน่งระดับ 8
ที่มีคุณสมบัติพร้อมที่จะได้รับการประเมินให้ดำรงตำแหน่งระดับ 9
ประเภทเชี่ยวชาญเฉพาะ

รัฐสภา

พ.ศ. 2553

LIRT

Legislative Institutional Repository of Thailand

คำนำ

การเสนอเอกสารวิชาการส่วนบุคคล เรื่อง การเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการงานพัฒนา คุณธรรมและจริยธรรมข้าราชการและลูกจ้างสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรในครั้งนี้ เป็นส่วนหนึ่ง ของการอบรมหลักสูตร การพัฒนานักบริหารระดับสูง รุ่นที่ 5 เหตุผลที่ทำการศึกษารายงานนี้เพราะผู้ศึกษา สังกัดอยู่ในกลุ่มงานส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมและมีหน้าที่รับผิดชอบจัด โครงการบรรยายธรรมในวัน สำคัญทางศาสนาสำหรับข้าราชการและลูกจ้างสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร โครงการธรรมสัง្យจร ๔ โครงการตามรอยบาทพระศาสดา โครงการพัฒนาชีวิตด้วยวิถีชาวพุทธตามหลักการเจริญเจ โควินุติ ซึ่ง โครงการทั้งหลายดังกล่าวเป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมให้แก่ข้าราชการและลูกจ้าง สำนักงาน ๔ และงานด้านการพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมนี้ได้ดำเนินการมาแล้วตั้งแต่ปี 2544 โดยเฉพาะ ได้จัดโครงการบรรยายธรรมเนื่องในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา คือ วันมาฆบูชา วันวิสาขบูชา และวัน อาสาฬหบูชา อนึ่งการเข้าร่วมกิจกรรม โครงการดังกล่าว จะพบว่าผู้เข้าร่วมโครงการเป็นคนหน้าเดิม ๆ ยัง ไม่เพิ่มมากขึ้นเท่าที่ควร จึงเห็นได้ว่าข้าราชการและลูกจ้างสำนักงานฯ ยังไม่ให้ความสำคัญ และความสนใจ มากเท่าที่ควร หากเปรียบเทียบกับจำนวนของข้าราชการและลูกจ้างที่มีอยู่ในปัจจุบัน

ความจำเป็นที่ต้องยกเรื่องนี้มาศึกษาเพราะเห็นว่ามีคามจำเป็นและมีความสำคัญต่อการพัฒนา คุณธรรมและจริยธรรมแก่ข้าราชการและลูกจ้างสำนักงานฯ ทำอย่างไรการพัฒนางานด้านนี้จึงจะมี ประสิทธิภาพ มีแนวทาง หรือเทคนิคใดที่จะทำให้ข้าราชการและลูกจ้างมีความสนใจเข้าร่วมโครงการ มี แนวทางใดที่จะสร้างจิตสำนึกให้มวลหมู่ข้าราชการและลูกจ้างตระหนักเห็นความสำคัญธรรมะคำสอนของ พระพุทธเจ้าในฐานะที่ท่านเหล่านี้เป็นพุทธศาสนิกชน และทำอย่างไรให้ทุกคนสามารถเข้าใจหลักธรรมและ สามารถนำหลักธรรมไปประพฤติปฏิบัติในชีวิตได้ หากสามารถค้นหาแนวทางการพัฒนาคุณธรรมและ จริยธรรมได้อย่างสมบูรณ์ถูกต้องเหมาะสมย่อมจะทำให้การดำเนินงานด้านการพัฒนาคุณธรรมและ จริยธรรมแก่ข้าราชการและลูกจ้างสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรได้อย่างมีประสิทธิภาพและนำความ สงบสุข ความเจริญทางจิตมาสู่ข้าราชการและลูกจ้างได้มากยิ่งขึ้น

นายบุญพา โปธิพันธ์ราช

กันยายน 2553

LIART

กิตติกรรมประกาศ

การจัดทำเอกสารวิชาการส่วนบุคคล เรื่อง การเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการงานพัฒนา
 คุณธรรมและจริยธรรมข้าราชการและลูกจ้างสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร เป็นการศึกษาหา
 แนวทางในการพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมของข้าราชการและลูกจ้างสำนักงานเลขาธิการสภา
 ผู้แทนราษฎรให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นประกอบด้วยสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรมินโฮบาย มี
 ยุทธศาสตร์ที่จะขับเคลื่อนด้านคุณธรรมและจริยธรรมและมาตรการการแนวทางการปฏิบัติตามมาตรฐาน
 คุณธรรมและจริยธรรม ๓ 12 ประการและบทบาทด้านนี้เป็นงานที่กลุ่มงานส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรม
 สำนักพัฒนาบุคลากรเป็นผู้รับผิดชอบ การศึกษางานเรื่องนี้จะสำเร็จได้ก็ด้วยความกรุณาอย่างยิ่งจาก อาจารย์
 อุดม มุ่งเกษม อาจารย์บุญญเลิศ โสภณ อาจารย์อภิมุข สุขประสิทธิ์ และผอ.นุกุล สัญญัติเสรี ตลอดจน
 วิทยากรที่มาให้ความรู้ในสาขาวิชาต่างๆ ซึ่งได้ให้คำแนะนำ ข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะ ข้อวิจารณ์เรื่องต่างๆ
 สอนให้รู้จักวิเคราะห์ รู้จักสังเคราะห์ รู้จักแก้ปัญหาในมุมมองแบบนักบริหาร ผู้ทำการศึกษาต้อง
 ขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้ นอกจากนี้ขอขอบคุณ เพื่อนๆ หลักสูตรการพัฒนานักบริหารระดับสูง รุ่นที่ 5
 และน้องๆ ฝ่ายบันทึกข้อมูล กลุ่มบริหารงานทั่วไป และน้องๆ กลุ่มงานส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรม
 สำนักพัฒนาบุคลากรที่ได้พิมพ์เอกสารวิชาการเรื่องนี้ให้ด้วยดีมาตลอด

บทคัดย่อ

การศึกษาเรื่องการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการงานพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรม ข้าราชการและลูกจ้างสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัญหาการและอุปสรรคในการดำเนินการจัดโครงการฯ และหาแนวทางในการแก้การบริหารจัดการการพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมให้มีประสิทธิภาพ และเป็นเพราะสาเหตุใดจึงมีผู้เข้าร่วมโครงการน้อย เป็นเพราะสาเหตุข้าราชการและลูกจ้าง จึงไม่ให้ความสำคัญให้ความสำคัญเข้าร่วมโครงการบรรยายธรรม ฯลฯ เมื่อศึกษาแล้วพบว่ามามีอยู่ 3 แนวทางที่จะแก้ปัญหาการพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมนั้น คือ (1) การประชาสัมพันธ์ (2) การสร้างแรงจูงใจ (3) การจัดกิจกรรม

1. การประชาสัมพันธ์ เช่น จัดให้มีการณรงค์ จัดทำโปสเตอร์ สติกเกอร์ ป้ายคติธรรม พุทธพจน์พระบรมราโชวาทที่เป็นเรื่องเกี่ยวกับความประพฤติที่ดีงาม หรือการเป็นข้าราชการที่ดี หรือปิดประกาศให้บุคลากรที่สร้างความดี มีศีลธรรม ประพฤติปฏิบัติธรรม ดำรงชีวิตที่เป็นแบบอย่างที่ดี หรือผู้ได้รับการคัดเลือก เป็นข้าราชการดีเด่น

2. การสร้างแรงจูงใจ เช่น มีข้อความชักจูง จูงใจอยากจะทำความดี อยากเข้าฟังธรรม อยากปฏิบัติธรรม อยากทำบุญตักบาตร มีการกำหนดแผนงาน ตารางอบรมชัดเจน มีเงื่อนไขสำหรับผู้เข้าร่วมโครงการต่อเนื่องสม่ำเสมอเช่นได้เดินทางไปศึกษาดูงานต่างประเทศหรือนำมาประกอบการพิจารณา เลื่อนขั้น เลื่อนตำแหน่ง

3. จัดกิจกรรมที่หลากหลายเช่น จัดสนทนาธรรม ไต่สวนธรรม จัดเลี้ยงอาหารพระสงฆ์ จัดเลี้ยงอาหารเด็กยากจน เข้าสนทนาธรรมกับพระเกจิอาจารย์ จัดทำบุญทอดผ้าป่า จัดให้มีอบรมนักธรรมศึกษาเพื่อเข้าสอบนักธรรมชั้นตรี โท เอก

อนึ่งการพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมบรรลุผลยากหากผู้บังคับบัญชาทุกระดับไม่ให้การสนับสนุน ไม่ให้ความสำคัญ ดังนั้นผู้บังคับบัญชาจึงต้องได้รับการสนับสนุน ให้ความร่วมมือกับผู้บังคับบัญชาทุกระดับ และเป็นแบบอย่างของผู้ใต้บังคับบัญชา ข้อเสนอที่การดำเนินงานด้านพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมให้บรรลุผล อีกอย่างคือให้ กร. ออกกฎ ระเบียบใช้กับข้าราชการและลูกจ้างสำนักงานฯ ว่าผู้จะได้รับการพิจารณาขึ้นเงินเดือนหรือได้รับการเลื่อนตำแหน่งจะต้องผ่านการอบรมโครงการฯ คุณธรรมและจริยธรรมใดบ้าง ผ่านการอบรม กี่วัน กี่ครั้ง เพราะคนไทยเรานับถือพระพุทธศาสนาบางท่านบางคนอาจเป็นชาวพุทธโดยชื่อเท่านั้น แต่ไม่เคยเดินตามวิถีชาวพุทธ อาจไม่เคยเข้าวัดฟังเทศน์ฟังธรรม หนึ่งธรรมะของพระพุทธเจ้าเป็นธรรมะที่พิสูจน์ได้ผู้ปฏิบัติท่านนั้นจะพบจะเห็นเองแต่น้อยนักที่ชาวพุทธคนไทยจะเข้าใจหลักธรรม น้อยนักจะเข้าไปศึกษาเรียนรู้และปฏิบัติเสมือน อยู่ใกล้เกลือกินด่าง เสมือนทัพพิไม่รู้รสเค็มหวาน ดังนั้นสังคมชาวพุทธ สังคมไทยจึงวุ่นวายขึ้นเรื่อยๆ แก้ไม่ได้ การแก้ปัญหาสังคมไม่ใช่แก้ที่รายได้ ที่เศรษฐกิจ รากเง้าจริงๆ คือ ต้องแก้ที่จิตใจ ต้องพัฒนาที่จิตใจ

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	(1)
กิตติกรรมประกาศ	(2)
บทคัดย่อ	(3)
สารบัญ	(4)
บทที่ ๑ บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการศึกษา	1
ขอบเขตการศึกษา	2
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	2
นิยามศัพท์ที่ใช้ในการศึกษา	2
วิธีการศึกษา	3
บทที่ ๒ แนวคิดและทฤษฎี	4
แนวคิดในการพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรม	4
ปรัชญาการบริหารทรัพยากรมนุษย์	4
ทฤษฎีต้นไม้อจริยธรรมสำหรับคนไทย	8
ทฤษฎีความต้องการ	12
ทฤษฎีโครงสร้างค่านิยม	13
หลักธรรมพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรม	16
บทที่ ๓ กลยุทธ์การพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรม	22
อำนาจหน้าที่ของกลุ่มงานส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรม	22
ประเด็นยุทธศาสตร์	22
โครงการที่นำมาพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรม	23
บทที่ ๔ สภาพปัญหาการบริหารจัดการงานพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรม	24
สถิติผู้เข้าร่วมโครงการบรรยายธรรมปี 2548 - 2553	24/1
สถิติผู้เข้าร่วมโครงการธรรมสัญจรฯ ปี 2548 - 2553	24/2
Link Loop	24/3

สารบัญ (ต่อ)

หน้า	
บทที่ ๕ แนวทางการบริหารจัดการงานพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรม สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร	27
บทที่ ๖ บทสรุปและข้อเสนอแนะ	30
บรรณานุกรม	32
ประวัติผู้ศึกษา	33

บทที่ 1

บทนำ

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหา

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร ได้ตระหนักและเห็นความสำคัญการส่งเสริมและสนับสนุนให้ข้าราชการมีคุณธรรมและจริยธรรม เป็นคนดี มีความซื่อสัตย์สุจริตมีสุขภาพจิตดี จึงได้กำหนดให้กลุ่มงานส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรม สำนักพัฒนาบุคลากรกำหนดแผนการดำเนินงานการส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมขึ้น โดยอาศัยโครงการและกิจกรรม คือ โครงการบรรยายธรรมฯ โครงการธรรมส์จรรยา (การเจริญสมาธิ) โครงการพัฒนาคุณภาพชีวิต โครงการหลักธรรมนำชีวิต โครงการเรียนรู้ตามรอยพระยุคลบาท และต่อมาในการประชุม ก.ร. ครั้งที่ 4 / 2544 เมื่อวันที่ 21 พฤษภาคม 2544 ที่ประชุมมีมติประกาศคณะกรรมการข้าราชการฝ่ายรัฐสภา เรื่อง มาตรฐานทางคุณธรรมและจริยธรรมของข้าราชการและลูกจ้างของส่วนราชการสังกัดรัฐสภา และได้ลงนามประกาศ ก.ร. ดังกล่าว เมื่อวันที่ 29 พฤษภาคม 2544 โดยมีหลักการและเหตุผล คือ เพื่อเป็นการปลูกจิตสำนึกของข้าราชการและลูกจ้างของส่วนราชการสังกัดรัฐสภาให้ปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ต่อมาได้มีคำสั่งสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร ที่ 518 / 2552 แต่งตั้งคณะกรรมการติดตามและตรวจสอบการปฏิบัติตามมาตรฐานคุณธรรมและจริยธรรม ลงวันที่ 18 กุมภาพันธ์ 2552 และคำสั่งคณะกรรมการติดตามและตรวจสอบการปฏิบัติตามมาตรฐานคุณธรรมและจริยธรรม ที่ 1 / 2553 แต่งตั้งคณะอนุกรรมการกำหนดกรอบและรูปแบบและวิธีการประเมินพฤติกรรมของกลุ่มเป้าหมายตามแผนการดำเนินงานตามมาตรฐาน / แนวทางการปฏิบัติตามมาตรฐานคุณธรรมและจริยธรรม อนึ่งการดำเนินงานการพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมยังมีปัญหาฐานคุณธรรมและจริยธรรมฯ 12 ประการ

2. วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาการบริหารจัดการงานพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรม
2. เพื่อศึกษาสาเหตุและปัญหาการบริหารจัดการงานพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรม
3. เพื่อหาแนวทางการบริหารจัดการงานพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

3. ขอบเขตการศึกษา

การศึกษาเอกสารส่วนบุคคลนี้ เป็นการศึกษาแนวทาง วิธีการ การบริหารจัดการงานพัฒนา คุณธรรมและจริยธรรมข้าราชการและลูกจ้าง สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

4. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ทำให้สำนักพัฒนาบุคลากรมีแนวทาง วิธีการ การบริหารจัดการงานพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมให้แก่ข้าราชการและลูกจ้าง สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรได้อย่างมีประสิทธิภาพและสร้างแรงจูงใจ กระตุ้นให้ข้าราชการและลูกจ้างเข้าร่วม โครงการ ฯ มากขึ้นและปฏิบัติตามมาตรฐานคุณธรรมและจริยธรรม ฯ 12 ประการมากยิ่งขึ้น

5. นิยามศัพท์ที่ใช้ในการศึกษา

การเพิ่มประสิทธิภาพ หมายถึง การส่งเสริม การสนับสนุน การชักชวนจูงใจ ให้ข้าราชการ มีความสนใจ มีความพึงพอใจ และสมัครใจที่จะเข้าร่วมกิจกรรมของโครงการต่าง ๆ มากยิ่งขึ้นและ ผู้เข้าร่วมโครงการมีจิตใจสงบ ร่มเย็นเป็นสุข มีสุขภาพจิตดียิ่งขึ้น

การบริหาร หมายถึง การวางแผน การสั่งการ การควบคุมการพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรม

การจัดการ หมายถึง การปฏิบัติการการพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมให้เป็นไปตามนโยบาย ตามแผน

การบริหารจัดการ หมายถึง การดำเนินการการพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมให้เป็นไปตาม วัตถุประสงค์และมีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล

การพัฒนา หมายถึง การพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมให้ดีขึ้น ก้าวหน้า เจริญรุ่งเรืองและ บุคลากรให้ความสนใจเข้าร่วมกิจกรรมมากยิ่งขึ้น

คุณธรรม คือ ความดีงามในจิตใจ ซึ่งทำให้เคยชินประพฤติดี ผู้มีคุณธรรม คือ ผู้มีความเคยชินประพฤติดีด้วยความรู้สึกในทางดีงามผู้กระทำความดีเฉพาะหน้าชั่วคราวยังไม่แน่ใจว่าจะเป็น ผู้มีคุณธรรม ต้องเป็นผู้มีความเคยชินประพฤติดีด้วยความรู้สึกในทางดีงาม จึงจะได้ชื่อว่าเป็นผู้มีคุณธรรม และ หมายถึง สภาพคุณงามความดี (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525) และหมายถึง ธรรม ที่เป็นคุณความดีงาม สภาพที่เกื้อกูล (พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลคำศัพท์ของพระธรรมปิฎก)

จริยธรรม คือ กฎเกณฑ์ความประพฤติของมนุษย์ ซึ่งเกิดขึ้นจากธรรมชาติของมนุษย์เอง ความเป็นผู้มีปรีชาญาณ (ปัญญาและเหตุผลรวมกัน) ทำให้มนุษย์มีมโนธรรม รู้จักแยกแยะความดี ถูก ผิด ควร ไม่ควร

6. วิธีการศึกษา

การศึกษาครั้งนี้ เป็นการศึกษาจากเอกสาร (Documentary Study) จากแนวคิดเกี่ยวกับการบริหารจัดการการพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรม ทฤษฎี วิถีทางพัฒนาจริยธรรม โดยการนำข้อมูลที่ได้มาศึกษาวิเคราะห์ และหาแนวทางการบริหารจัดการงานพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรม ให้มีประสิทธิภาพ

บทที่ 2

แนวคิดและทฤษฎี

แนวคิดในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม

การกำหนดทิศทางในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม ผู้รับผิดชอบงานควรต้องคิดให้ครอบคลุมทั้งด้านคุณธรรมและจริยธรรม นั่นคือ หลักการคิดและวิธีการปฏิบัติที่ดีงาม ถูกต้อง ตามสภาพสังคมวัฒนธรรม

ปรัชญาการบริหารทรัพยากรมนุษย์

1. องค์กรที่ประกอบด้วยสมาชิกที่มีความรู้ ความสามารถจะทำให้องค์กรพัฒนาเจริญเติบโต ถ้าผู้บริหารทรัพยากรมนุษย์เชื่อและยอมรับข้อความนี้จะดำเนินการสรรหา คัดเลือกและบรรจุบุคคลที่มีคุณสมบัติเหมาะสมกับงานอยู่ในองค์กร ทำให้องค์กร ไม่มีปัญหาการปฏิบัติงานให้บรรลุผลตามที่กำหนดไว้
2. องค์กรประกอบด้วยสมาชิกที่มีความพึงพอใจระหว่างสมาชิกกับผู้บังคับบัญชาระดับต่าง ๆ แล้วจะก่อให้เกิดบรรยากาศที่ดีในองค์กร
3. จัดบุคลากรให้ทำงานตรงความสามารถของตนจะเกิดความพึงพอใจและมีความสุขในการทำงาน
4. บุคคลที่เข้าทำงานในองค์กรนั้นมีส่วนช่วยเหลือและพัฒนาให้องค์กรเจริญเติบโต
5. การประนีประนอม การประสานประโยชน์ระหว่างสมาชิกกับองค์กร องค์กรกับสังคม และก่อให้เกิดความเข้าใจอันดีต่อกันและสร้างความสงบสุขแก่สังคมโดยรวม
6. สภาพสังคมมีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ ฉะนั้นวิทยาการใหม่ๆ และความทันสมัยในความรู้ทันการณ์เป็นระบบที่มีส่วนสำคัญ
7. องค์กรเป็นระบบหนึ่งที่มีส่วนรับผิดชอบต่อสังคม ฉะนั้นควรมีการพิจารณาจัดหาเงินทดแทนเมื่อสมาชิกในองค์กรเกิดอันตรายต่าง ๆ ขณะปฏิบัติงาน และเมื่อทำงานครบเกษียณที่จำเป็นต้องออกจากงาน

แนวคิดเกี่ยวกับแรงจูงใจ

ตาม (Dictionary of Management) ของทอสมและคาร์โรลล์ หมายถึงแรงขับของแต่ละบุคคล ซึ่งเป็นสาเหตุให้บุคคลแสดงพฤติกรรม โดยเฉพาะที่เกิดขึ้นในการทำงานหรือการกระทำที่บุคคลจะทำงานให้สำเร็จโดยได้รับอิทธิพลจากการกระทำของคนอื่นที่กำหนดแนวทางเฉพาะใช้ในการบริหารโดยผู้บริหาร จะจูงใจพนักงานทำงานในองค์กรอย่างมีประสิทธิภาพ

คุณธรรม คือ หลักความจริง หลักการปฏิบัติ ประกอบด้วย

1. จริยธรรม มี 2 ความหมาย คือ

1.1 ความประพฤติดีงาม เพื่อประโยชน์สุขแก่ตนและสังคม ซึ่งมีพื้นฐานมาจากหลักศีลธรรมทางศาสนา ค่านิยมทางวัฒนธรรม ประเพณี หลักกฎหมาย จรรยาบรรณวิชาชีพ

1.2 การรู้จักใคร่ครองว่าอะไรควร ไม่ควรทำ

2. จรรยา (etiquette) หมายถึง ความประพฤติ กิริยาที่ควรประพฤติซึ่งสังคมแต่ละสังคมกำหนดขึ้นสอดคล้องกับวัฒนธรรม ในแต่ละวิชาชีพก็อาจกำหนดบุคลิกภาพ กิริยาวาจาที่บุคคลในวิชาชีพพึงประพฤติปฏิบัติ เช่น ครู แพทย์ พยาบาล ย่อมเป็นผู้ที่พึงสำรวมในกิริยา วาจา ท่าทางที่แสดงออก

3. จรรยาบรรณวิชาชีพ (professional code of ethics) หมายถึง ประมวลความประพฤติที่ผู้ประกอบอาชีพการงาน แต่ละอย่างกำหนดขึ้น เพื่อรักษาและส่งเสริมเกียรติคุณ ชื่อเสียงและฐานะของสมาชิก ทำให้ได้รับความเชื่อถือจากสังคม อาจเขียนเป็นลายลักษณ์อักษร หรือไม่ก็ได้ เช่น จรรยาบรรณของแพทย์ ก็คือ ประมวลความประพฤติที่วงการแพทย์กำหนดขึ้น เพื่อเป็นแนวทางสำหรับผู้เป็นแพทย์ยึดถือปฏิบัติ

4. ศีลธรรม (moral) คำว่า ศีลธรรมถ้าพิจารณาจากรากศัพท์ภาษาละติน **Moralis** หมายถึง หลักความประพฤติที่ดีสำหรับบุคคลพึงปฏิบัติ สำหรับภาษาไทย ศีลธรรมเป็นศัพท์ พระพุทธศาสนา หมายถึง ความประพฤติที่ดีของหรือธรรมในระดับศีล

จริยธรรม หมายถึง การประพฤติปฏิบัติของบุคคลที่แสดงออกถึงความดีงามทั้งต่อตนเอง ต่อผู้อื่น และต่อสังคม เพื่อให้เกิดความสงบสุข ความเจริญรุ่งเรือง เป็นประโยชน์ต่อสังคม และต่อการพัฒนาประเทศชาติ จากความหมายของคำว่า คุณธรรมและจริยธรรมดังกล่าว เพื่อให้การพัฒนาคนให้เป็นคนดี คนเก่ง จึงได้มีนักวิชาการนักคิดของไทยพยายามสรุปแนวทางเป็นกรอบสำหรับการพัฒนาคน เรียกว่า ทฤษฎีต้นไม้อจริยธรรม ขึ้น

วิถีทางพัฒนาจริยธรรม

1. การเรียนรู้ กระทำได้หลายวิธี ดังนี้

1.1 การศึกษาเรียนรู้ด้วยตนเอง ด้วยการหาความรู้ รู้จากการอ่านหนังสือเกี่ยวกับปรัชญา ศาสนา วรรณคดีที่มีคุณค่า หนังสือเกี่ยวกับจริยธรรมทั่วไปและจริยธรรมวิชาชีพ

1.2 การเข้าร่วมประชุมสัมมนา เพื่อแลกเปลี่ยนความรู้ ความคิดเห็นและประสบการณ์ เกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรม และการคบหาบัณฑิตผู้ใส่ใจด้านจริยธรรม

1.3 การเรียนรู้จากประสบการณ์ชีวิตและจากประสบการณ์ในสถานที่ปฏิบัติงาน ประสบการณ์จริงเป็นโอกาสอันประเสริฐในการเรียนรู้จริยธรรมแห่งชีวิต ที่ช่วยให้ผู้เรียนเรียนรู้ได้อย่าง ลึกซึ้งทั้งด้านเจตคติและทักษะการแก้ปัญหาเชิงจริยธรรม อย่างไรก็ตามขึ้นอยู่กับความพร้อมของบุคคล ผู้มีความพร้อมน้อยอาจจะไม่ได้ประโยชน์จากการเรียนรู้อันมีค่านี้เลย

2. การวิเคราะห์ตนเอง บุคคลผู้มีความพร้อมจะพัฒนามีความตั้งใจและเห็นความสำคัญของการ วิเคราะห์ตนเอง เพื่อทำความรู้จักในตัวตนเองด้วยการพิจารณาเกี่ยวกับความรู้สึกรู้สึกนึกคิดและพฤติกรรม การแสดงออกของตนเอง จะช่วยให้บุคคลตระหนักรู้คุณลักษณะของตนเอง รู้จุดดีจุดด้อยของตน รู้ว่าควร คงลักษณะใดไว้

การวิเคราะห์ตนเอง กระทำได้ด้วยหลักการต่อไปนี้

2.1 การรับฟังความคิดเห็นเชิงวิพากษ์จากคำพูดและอากัปกริยาจากบุคคล รอบข้าง เช่น จากผู้บังคับบัญชา จากเพื่อนร่วมงาน จากผู้ใกล้ชิด หรือบุคคลในครอบครัว

2.2 วิเคราะห์ตนเองเกี่ยวกับความคิด ความต้องการเจตคติ การกระทำ และผลการ กระทำทั้งในอดีตและปัจจุบัน

2.3 ค้นหาความรู้จากแหล่งความรู้ต่าง ๆ เช่น จากตำรา บทความ รายงาน การวิจัยด้านพฤติกรรมศาสตร์ หรือศาสตร์อื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาประยุกต์ใช้ในการวิเคราะห์และ พัฒนาตนเองอย่างถ่องแท้

2.4 เข้าร่วมการอบรมเพื่อพัฒนาจิตใจ (จิตใจและพฤติกรรมมนุษย์เป็นสิ่งที่เปลี่ยนแปลง และพัฒนาได้เช่นเดียวกับสรรพสิ่งทั้งหลายในโลก) ทำให้จิตใจได้เกิดการเปลี่ยนแปลงเกิดปัญญารับรู้ ตนเองอย่างลึกซึ้งและแท้จริง

3. การฝึกตน เป็นวิธีการพัฒนาด้านคุณธรรมจริยธรรมด้วยตนเองขั้นสูงสุด เพราะเป็นการ พัฒนาความสามารถของบุคคล ในการควบคุมการประพฤติปฏิบัติของตนให้อยู่ในกรอบของพฤติกรรม ที่พึงปรารถนาของสังคม ทั้งในสภาพการณ์ปกติและเมื่อเผชิญปัญหาหรือขัดแย้ง

การฝึกตนเป็นวิธีการพัฒนาด้านคุณธรรมจริยธรรมด้วยตนเองขั้นสูงสุด เพราะเป็นการพัฒนาความสามารถของบุคคลในการควบคุมการประพฤติปฏิบัติของตนให้อยู่ในกรอบของพฤติกรรมที่พึงปรารถนาของสังคม ทั้งในสภาพการณ์ปกติและเมื่อเผชิญปัญหาหรือขัดแย้ง

3.1 การฝึกวินัยขั้นพื้นฐาน เช่น ความขยันหมั่นเพียร การพึ่งตนเอง ความตรงต่อเวลา ความรับผิดชอบ การรู้จักประหยัดและออม ความซื่อสัตย์ ความมีสัมมาการวะ ความรักชาติฯ

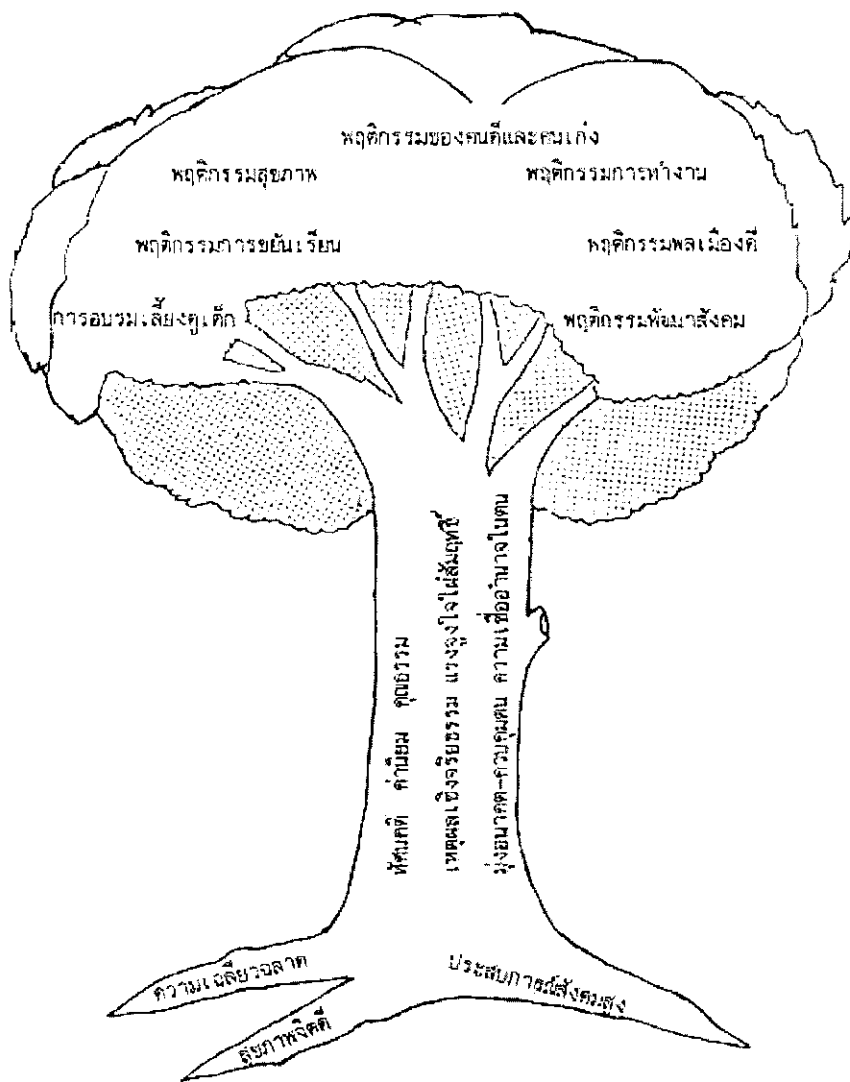
3.2 การรักษาศีลตามความเชื่อในศาสนาของตน ศีลเป็นตัวกำหนดที่จะทำให้งดเว้นในการที่จะกระทำชั่วร้ายใด ๆ อยู่ในจิตใจ ส่งผลให้บุคคลมีพลังจิตที่เข้มแข็งรู้เท่าทันความสามารถควบคุมตนได้

3.3 การทำสมาธิ เป็นการฝึกให้เกิดการตั้งมั่นของจิตใจ ทำให้เกิดภาวะมีอารมณ์หนึ่งเดียวของกุศลจิต เป็นจิตใจที่สงบผ่องใสบริสุทธิ์เป็นจิตที่เข้มแข็ง มั่นคง แน่วแน่ ทำให้เกิดปัญญาสามารถพิจารณาเห็นทุกอย่างตรงสภาพความเป็นจริง

3.4 ฝึกการเป็นผู้ให้ เช่น การรู้จักให้อภัย รู้จักแบ่งปันความรู้ ความดีความชอบ บริจาคเพื่อสาธารณประโยชน์ อุทิศร่างกายแรงใจช่วยงานสาธารณประโยชน์โดยไม่หวังผลตอบแทนใด ๆ

สรุปได้ว่า การพัฒนาจริยธรรมด้วยวิธีพัฒนาตนเองตามขั้นคอนดั่งกล่าว เป็นธรรมภาวะที่บุคคลสามารถปฏิบัติได้ควบคู่กับการดำเนินชีวิตประจำวัน แต่มิใช่เป็นการกระทำในลักษณะเสร็จสิ้นต้องกระทำอย่างต่อเนื่องจนเป็นนิสัย เพราะจิตใจของมนุษย์เปลี่ยนแปลงได้ตลอดเวลา

ทฤษฎีต้นไม้จริยธรรมสำหรับคนไทย

ภาพ 1 ทฤษฎีต้นไม้จริยธรรม แสดงจิตลักษณะพื้นฐาน และองค์ประกอบทางจิตใจของพฤติกรรมทางจริยธรรม

เป็นทฤษฎีทางจิตวิทยาทฤษฎีแรกของคนไทยที่สร้างขึ้น คือ ศาสตราจารย์ ดร. ดวงเดือน พันธุมนาวิน ทฤษฎีต้นไม้จริยธรรมมีกรอบแนวคิดที่เป็นจุดเด่นว่า ลักษณะพื้นฐานและองค์ประกอบทางจิตใจซึ่งจะนำไปสู่พฤติกรรมที่พึงปรารถนา เพื่อส่งเสริมให้บุคคลเป็นคนดีและคนเก่ง ซึ่งได้ทำการศึกษาวิจัยถึงสาเหตุพฤติกรรมของคนดีและคนเก่ง โดยได้ทำการประมวลผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา สาเหตุของพฤติกรรมต่าง ๆ ของคนไทยทั้งเด็กและผู้ใหญ่ อายุตั้งแต่ 6 – 60ปี ว่าพฤติกรรม

นลินีสถิต "การพัฒนาผู้บริหารระดับสูง" หน้าที่ 5
ระหว่างวันที่ 25 พฤษภาคม – 28 กันยายน 2553

“เนื้อหาสาระทั้งหมดที่ปรากฏในเอกสารรายงานนี้
จัดทำเพื่อการศึกษาและเรียนรู้ตามหลักสูตรเท่านั้น
มิอาจนำไปเป็นเหตุแห่งการฟ้องร้องใดๆ ทั้งสิ้น”

เหล่านั้นมีสาเหตุทางจิตใจอะไรบ้าง และได้นำมาประยุกต์เป็นทฤษฎีต้นไม้อัจฉริยะสำหรับคนไทยขึ้น โดยแบ่งต้นไม้อัจฉริยะ ออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนแรก คือ ราก ประกอบด้วย รากหลัก 3 ราก ซึ่งแทนจิตลักษณะพื้นฐานสำคัญ 3 ประการ ได้แก่ 1) สุขภาพจิต หมายถึง ความวิตกกังวล ตื่นเต้น ไม่สบายใจของบุคคลอย่างเหมาะสมกับเหตุการณ์ 2) ความเฉลียวฉลาด หรือสติปัญญา หมายถึง การรู้การคิดในขั้นรูปธรรมหลายด้าน และการคิดในขั้นนามธรรม ซึ่งมีพื้นฐานมาจากทฤษฎีพัฒนาการทางการรู้การคิดของ Piaget (1996) และ 3) ประสบการณ์ทางสังคม หมายถึง การรู้จักเอาใจเขามาใส่ใจเรา ความเอื้ออาทร เห็นอกเห็นใจ และสามารถคาด หรือทำนายความรู้สึกของบุคคลอื่น จิตลักษณะทั้ง 3 ประการนี้จะเป็นจิตลักษณะพื้นฐานของจิตลักษณะ 5 ตัวบนลำต้น และเป็นจิตลักษณะพื้นฐานของพฤติกรรมของบุคคลใน ส่วนที่เป็นดอกและผลด้วย ดังนั้น บุคคลจะต้องมีจิตลักษณะทั้ง 3 ประการนี้ในปริมาณสูงเหมาะสมตามวัย จึงจะทำให้จิตลักษณะอีก 5 ตัวบนลำต้น พัฒนาได้อย่างดีและมีพฤติกรรมที่น่าปรารถนามากด้วย

ส่วนที่สอง คือ ส่วนที่เป็นลำต้น อันเป็นผลจากจิตลักษณะพื้นฐานที่ราก 3 ประการ ประกอบด้วย จิตลักษณะ 5 ประการ ได้แก่ 1) ทักษะคิด ค่านิยม และคุณธรรม ทักษะคิด หมายถึง การเห็นประโยชน์ – โทษของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ความพอใจ – ไม่พอใจต่อสิ่งนั้น และความพร้อมที่จะมีพฤติกรรมต่อสิ่งนั้น ซึ่งสอดคล้องกับทักษะคิดในทฤษฎีของ Ajzen และ Fishbein (1980) ส่วนคุณธรรม หมายถึง สิ่งที่ส่วนรวมเห็นว่าดีงาม ส่วนใหญ่แล้วมักเกี่ยวข้องกับหลักทางศาสนา เช่น ความกตัญญู ความเสียสละ ความซื่อสัตย์ เป็นต้น และค่านิยม หมายถึง สิ่งที่คนส่วนใหญ่เห็นว่าสำคัญ เช่น ค่านิยมที่จะศึกษาต่อในระดับสูง ค่านิยมในการใช้สินค้าไทย ค่านิยมในด้านการรักษาสุขภาพ เป็นต้น 2) เหตุผลเชิงจริยธรรม หมายถึง เจตนาของการกระทำที่ทำเพื่อส่วนรวมมากกว่าส่วนตัว หรือพวกพ้อง ซึ่งมีพื้นฐานมาจากทฤษฎีพัฒนาการทางเหตุผลเชิงจริยธรรมของ Kohlberg 3) ลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน หมายถึง ความสามารถในการคาดการณ์ไกล ว่าสิ่งที่กระทำลงไป ในปัจจุบัน จะส่งผลอย่างไร ในปริมาณเท่าใด ต่อใคร ตลอดจนความสามารถในการรอดได้รอดได้ สามารถอดเปรี้ยวไว้กินหวานได้ 4) ความเชื่ออำนาจในตน หมายถึง ความเชื่อว่าผลที่ตนกำลังได้รับอยู่ เกิดจากการกระทำของตนเอง มิใช่เกิดจาก โชคเคราะห์ ความบังเอิญ หรือการควบคุมของคนอื่น เป็นความรู้สึกในการทำน่ายได้ ควบคุมได้ของบุคคล ซึ่งมีพื้นฐานมาจากทฤษฎี Locus of Control ของ Rotter (1966) และ 5) แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ หมายถึง ความมานะพยายามฝ่าฟันอุปสรรคในการ ทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งโดยไม่ย่อท้อ ซึ่งมีพื้นฐานมาจากทฤษฎีแรงจูงใจของ McClelland (1963)

จิตลักษณะทั้ง 5 ประการนี้ เป็นสาเหตุของพฤติกรรมที่น่าปรารถนาที่เปรียบเสมือนดอกและผลบนต้นไม้ นอกจากนี้ ดวงเดือน พันธุมนาวิน ยังเสนอว่า ควรใช้จิตลักษณะ 5 ประการบนลำต้น ร่วมกับจิตลักษณะพื้นฐานที่ราก 3 ประการ ในการอธิบาย ทำนาย และพัฒนาพฤติกรรมของบุคคล ดังนั้น จึงอาจกล่าวได้ว่า จะต้องใช้จิตลักษณะหลายตัวพร้อมกันในการศึกษาและพัฒนาพฤติกรรมที่น่าปรารถนาของบุคคล การใช้จิตลักษณะเพียงตัวเดียว หรือน้อยตัว จะไม่ช่วยให้นักวิจัยและนักพัฒนาเข้าใจการกระทำของบุคคลได้อย่างน่ามั่นใจ

ส่วนที่สาม คือ ส่วนของดอกและผล เป็นส่วนของพฤติกรรมของคนดีและคนเก่ง ซึ่งแสดงพฤติกรรมทำความดี ละเว้นความชั่ว ซึ่งเป็นพฤติกรรมของคนดี และพฤติกรรมการทำงานอย่างขยันขันแข็งเพื่อส่วนรวมอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งเป็นพฤติกรรมของคนเก่ง พฤติกรรมของคนดีและคนเก่ง สามารถแบ่งออกเป็น 2 ส่วนด้วยกัน (ดวงเดือน พันธุมนาวิน, 2548 ก) คือ

หนึ่ง พฤติกรรมของคนดี ประกอบด้วย 2 พฤติกรรมหลัก ได้แก่ 1) พฤติกรรมไม่เบียดเบียนตนเอง เป็นพฤติกรรมของบุคคลที่ไม่เป็นการทำร้าย หรือทำลายตนเอง เช่น พฤติกรรมการดูแลสุขภาพของตนเอง พฤติกรรมการบริโภคสิ่งที่มีประโยชน์ ไม่ดื่มเหล้า ไม่สูบบุหรี่ ไม่ติดยาเสพติด พฤติกรรมไม่เล่นการพนัน เป็นต้น และ 2) พฤติกรรมไม่เบียดเบียนผู้อื่น เป็นพฤติกรรมของบุคคลที่ไม่ทำร้าย ทำลายหรือทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน เช่น พฤติกรรมสุภาพบุรุษไม่ก้าวร้าว พฤติกรรมซื่อสัตย์ สุจริต เป็นต้น

สอง พฤติกรรมของคนดีและคนเก่ง ประกอบด้วย 2 พฤติกรรมหลัก ได้แก่ 1) พฤติกรรมรับผิดชอบ เช่น พฤติกรรมการเรียนรู้การทำงาน พฤติกรรมอบรมเลี้ยงดูเด็ก พฤติกรรมการปกครองของหัวหน้า และพฤติกรรมการเคารพกฎหมาย เป็นต้น และ 2) พฤติกรรมพัฒนา เช่น พฤติกรรมพัฒนาตนเอง (เช่น พฤติกรรมใฝ่รู้ พฤติกรรมรักการอ่าน เป็นต้น) พฤติกรรมพัฒนาผู้อื่น (เช่น พฤติกรรมการสนับสนุนให้ผู้อื่นปลอดภัยในการทำงาน พฤติกรรมการเป็นกัลยาณมิตร พฤติกรรมเพื่อนช่วยเพื่อน ป้องกันโรคเอดส์ เป็นต้น) และพฤติกรรมการพัฒนาสังคม (เช่น พฤติกรรมอาสา เป็นต้น)

จิตลักษณะทั้งสามนี้ อาจใช้เป็นสาเหตุของการพัฒนาจิตลักษณะ 5 ประการ ที่ลำต้น ของต้นไม้ก็ได้ กล่าวคือ บุคคลจะต้องมีลักษณะพื้นฐานทางจิตใจ 3 ด้าน ในปริมาณที่สูงพอเหมาะ กับอายุ จึงจะเป็นผู้ที่มีความพร้อมที่จะพัฒนาจิตลักษณะทั้ง 5 ประการ ที่ลำต้นของต้นไม้ โดยที่จิตลักษณะ ทั้ง 5 นี้ จะพัฒนาไปเองโดยอัตโนมัติ ถ้าบุคคลที่มีความพร้อมทางจิตใจ 3 ด้านดังกล่าว และอยู่ในสภาพแวดล้อมทางบ้าน ทางโรงเรียนและสังคมที่เหมาะสม นอกจากนั้นบุคคลยังมีความพร้อมที่จะรับการพัฒนาจิตลักษณะบางประการใน 5 ด้านนี้ โดยวิธีการอื่น ๆ ด้วย ฉะนั้นจิตลักษณะพื้นฐาน 3 ประการ จึงเป็นสาเหตุของพฤติกรรมของคนดีและของคนเก่งนั่นเอง นอกจากนี้ จิตลักษณะพื้นฐาน 3 ประการที่รากนี้ อาจเป็นสาเหตุร่วมกับจิตลักษณะ 5 ประการที่ลำต้น

ทฤษฎีต้นไม้อัจฉริยะธรรมนี้ เกิดจากผลการวิจัยพฤติกรรมและจิตลักษณะของคนไทย โดยเมื่อสร้างขึ้นแล้ว ทฤษฎีนี้ก็ได้อธิบายแนวทางการตั้งสมมติฐานการวิจัยเพื่อหาหลักฐานใหม่ ๆ มาเพื่อเติมในทฤษฎีนี้ อีก เช่น การวิจัยที่เกี่ยวกับจิตลักษณะพื้นฐาน 3 ประการ ที่สามารถจำแนกคนเป็น 4 ประเภท เหมือนบัวสี่เหล่ากับความสามารถในการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของบุคคล โดยพบว่า คนที่เป็นบัวเหนือน้ำเท่านั้น (มีจิตลักษณะพื้นฐาน 3 ด้านนี้ในปริมาณสูงเหมาะสมกับอายุ) เป็นผู้ที่จะสามารถรับการพัฒนาเหตุผลเชิงจริยธรรมได้อย่างเหมาะสมกับอายุ ตามทฤษฎีของ Kohlberg

การสอน “**คุณธรรม/จริยธรรม**” เป็นความต้องการที่คนรุ่นหนึ่งจะชี้แนะคนอีกรุ่นหนึ่ง โดยผู้สอนมีความเชื่อว่าประสบการณ์ของคนอาจสร้างความเข้าใจเรื่อง คุณธรรม / จริยธรรม (หรือความดี ความถูกต้อง ความเหมาะสม) อย่างต้องแท้ในระดับหนึ่ง และต้องการให้เยาวชนเชื่อดี และเหมาะสมกับเยาวชน การยึดหลักคุณธรรม / จริยธรรม ทำให้มนุษย์มีความสุข ความสวย และความงาม โดยที่ความสุขนั้น ควรเป็นความสุขแบบเรียบง่ายและยั่งยืน

คุณสมบัติอันเป็นความพร้อมที่จะพัฒนาจริยธรรมของบุคคล ประกอบด้วย

1. **ความรู้เกี่ยวกับธรรมชาติของชีวิตและหลักจริยธรรม** ทุกคนได้มีโอกาสเรียนรู้มาตั้งแต่วัยต้นของชีวิตจากการเลี้ยงดู การศึกษาอบรม และประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน โดยอาจเป็นในวิถีทางที่ต่างกัน ซึ่งเป็นผลให้บุคคลมีพัฒนาการทางจริยธรรมต่างกัน จากกฎเกณฑ์การตัดสินใจที่ต่างกัน

2. **ความใฝ่ธรรม** มนุษย์มีธรรมชาติของการแสวงหาความถูกต้องเป็นธรรม หรือความดีงาม ตั้งแต่วัยทารก คุณสมบัตินี้ทำให้บุคคลนิยมคนดี ชอบสังคมที่มีคุณธรรมจริยธรรม ต้องการที่จะพัฒนาตนเองให้เป็นคนดี อย่างไรก็ตามประสบการณ์ในชีวิตจากการเลี้ยงดูและเจริญเติบโตในสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมคุณธรรม เป็นปัจจัยสำคัญให้บุคคลพร้อมที่จะพัฒนาตนเองให้มีจริยธรรมสูงกว่า

3. **ความรู้จักตนเองของบุคคล** ความรู้จักตนเองของบุคคล คือ สร้างความสามารถในการพิจารณาให้รู้อิทธิพลของความดีและความไม่ดีของคนให้ชัดเจน ซึ่งจะช่วยให้บุคคลสามารถเสริมสร้างความดีของตนให้มีพลังเข้มแข็ง ในลักษณะที่ตนเองและสังคมยอมรับได้ ความรู้จักตนเองนี้ จะทำให้บุคคลมีความมั่นใจ มีพลังและพร้อมที่จะขจัดความไม่ดีของตนและพัฒนาตนเองอย่างถูกต้องดีขึ้น

ทฤษฎีความต้องการ

มนุษย์มีความต้องการเพื่อให้ชีวิตของตนสามารถดำรงอยู่ได้อย่างมีความสุข ความต้องการนั้นมีทั้งทางกายและทางจิตใจ นักจิตวิทยา ชื่อ Abraham H. Maslow ได้รวบรวมและจัดชั้นของความต้องการของมนุษย์ไว้ 5 ชั้น เรียงตามลำดับจากขั้นต่อไปสู่ขั้นสูง (Maslow, 1943) ดังนี้

ขั้นแรก ความต้องการทางกายภาพ (Physiological needs) ซึ่งเป็นความต้องการขั้นพื้นฐานซึ่งเกิดจากความต้องการทางร่างกาย เช่น ความต้องการอาหาร ความต้องการที่พักที่อาศัย ความต้องการที่จะพักผ่อน เป็นต้น ซึ่งคล้ายกับ “ปัจจัย 4” ในทางพุทธศาสนา ถ้าความต้องการพื้นฐานเหล่านี้ของบุคคล ได้รับการตอบสนองน้อย บุคคลอาจตายได้ หรือถ้ายังไม่ได้รับการตอบสนองอย่างเต็มที่ หรือเพียงพอ บุคคลก็จะติดอยู่ในขั้นนี้ ซึ่งขั้นนี้อาจเปรียบได้กับขั้นความต้องการ ในวัยทารกและเด็กเล็ก

ขั้นที่สอง ความต้องการความปลอดภัย (Safety needs) เมื่อความต้องการทางกายภาพได้รับการตอบสนองอย่างเพียงพอแล้ว ความต้องการเหล่านี้จึงไม่เป็นจุดศูนย์กลางของความสนใจของบุคคลอีกต่อไป บุคคลจะเริ่มมีความต้องการความเป็นอยู่ที่สงบสุข สันติสุข และปลอดภัย เช่น ความรู้สึกว่าคุณค่า ญาติพี่น้อง และทรัพย์สินของตน จะไม่โดนทำอันตรายจากภัยต่าง ๆ เช่น จากโจรขโมย สัตว์ร้าย หรือภัยพิบัติต่าง ๆ เป็นต้น ในขั้นนี้มักปรากฏในวัยเด็ก

ขั้นที่สาม ความต้องการความรักและการยอมรับ (Love and belongingness) เมื่อบุคคลได้รับการตอบสนองเกี่ยวกับปัจจัยพื้นฐาน เช่น อาหาร การพักผ่อน เป็นต้นแล้ว และรู้สึกว่าตนปลอดภัย ซึ่งจะเห็นได้ว่า ทั้งสองขั้นแรกนี้ เป็นความต้องการที่ตอบสนองเกี่ยวกับความต้องการทางกายภาพของบุคคล หลังจากนั้นบุคคลจะเริ่มมีความต้องการเกี่ยวกับสังคม และรู้สึกกลัว ความโดดเดี่ยว หรือความแปลกแยกจากผู้อื่น ความต้องการในขั้นนี้ จึงเป็นความต้องการให้ตนเป็นที่รักและยอมรับของคนอื่น ๆ เช่น บุคคลรอบข้าง โดยเฉพาะครอบครัวและเพื่อน บุคคล แสดงออกโดยการให้และรับความรักและการยอมรับแก่ผู้อื่น

ขั้นที่สี่ ขั้นความภาคภูมิใจ หรือการมีชื่อเสียงเกียรติยศ (Self esteem needs หรือ Ego needs) เมื่อความต้องการทั้งสามขั้น ได้รับการตอบสนองอย่างเพียงพอแล้ว บุคคลจะรู้สึกว่ามีความมั่นใจในตนเอง และรู้สึกว่าตนเองมีคุณค่าแก่ผู้อื่นและสังคม ความต้องการในขั้นนี้ คือ ความต้องการการเคารพทั้งการเคารพตนเอง (Self – respect) และการที่ผู้อื่นให้ความเคารพตน ถ้าบุคคลไม่ได้รับการตอบสนองในขั้นนี้ บุคคลจะรู้สึกว่า ตนมีปมด้อย อ่อนแอ ไร้ความหมาย และไร้คุณค่า

เมื่อความต้องการทั้งหลายได้รับการตอบสนองแล้ว ความต้องการเป็นตัวของตัวเองจะปรากฏขึ้น ซึ่งบุคคลเกิดความต้องการที่จะกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งให้บรรลุความสำเร็จ และรู้สึกว่าเป็นสิ่งที่ตนเกิดมาเพื่อกระทำสิ่งนี้ (born to do) จึงทุ่มเทให้กับการกระทำสิ่งนั้น ๆ เพราะหมดหวังที่จะต้องมาไขว่คว้าเพื่อตอบสนองความต้องการพื้นฐานทั้ง 4 ขั้นที่ผ่านมาแล้ว Maslow เรียกขั้นนี้ว่า เป็นแรงจูงใจของการพัฒนา โดยบุคคลที่มีแรงจูงใจนี้ มักมีคุณธรรมหลายตัวมาเกี่ยวข้อง ซึ่ง Maslow เรียกว่า B – Values เช่น ความถูกต้อง ความจริง ความเป็นเอกภาพ ความยุติธรรม เป็นต้น โดยเสนอว่า มีประชากรเพียง 2 % ในโลกนี้ที่สามารถขึ้นมารั้งขั้นนี้ได้

ทฤษฎีนี้ มักถูกเสนอในรูปของปิระมิด ที่มีฐานขนาดใหญ่ที่แสดงความต้องการขั้นแรก ซึ่งเป็นพื้นฐานไปสู่ยอด ซึ่งเป็นขั้นความต้องการที่ห้า ดังนั้น จะเห็นได้ว่าบุคคลในแต่ละขั้นจะเห็นความสำคัญของแต่ละสิ่งต่างกัน ซึ่งขึ้นอยู่กับว่า เขาอยู่ในขั้นความต้องการใด จึงทำให้บุคคลมีค่านิยมที่แตกต่างกันไปด้วย ส่วนความต้องการทางจิตวิญญาณ (Spiritual needs) เป็นความต้องการที่อยู่ นอกเหนือจากความต้องการทั้ง 5 ขั้นนี้ และสามารถเกิดได้ในทุกขั้น

ทฤษฎีโครงสร้างค่านิยม

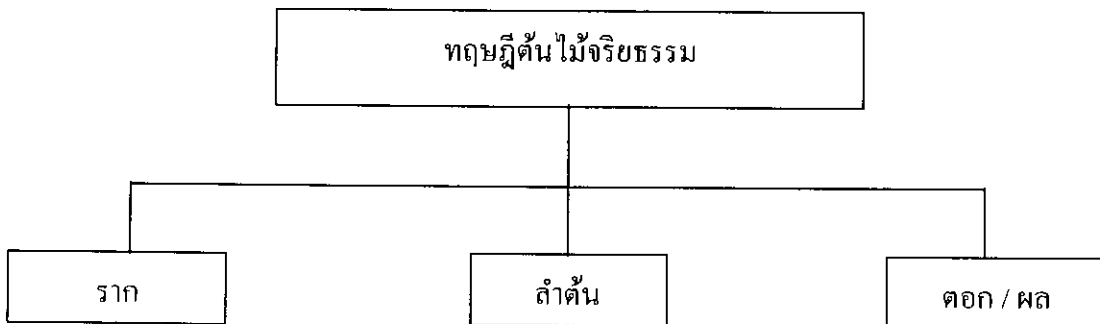
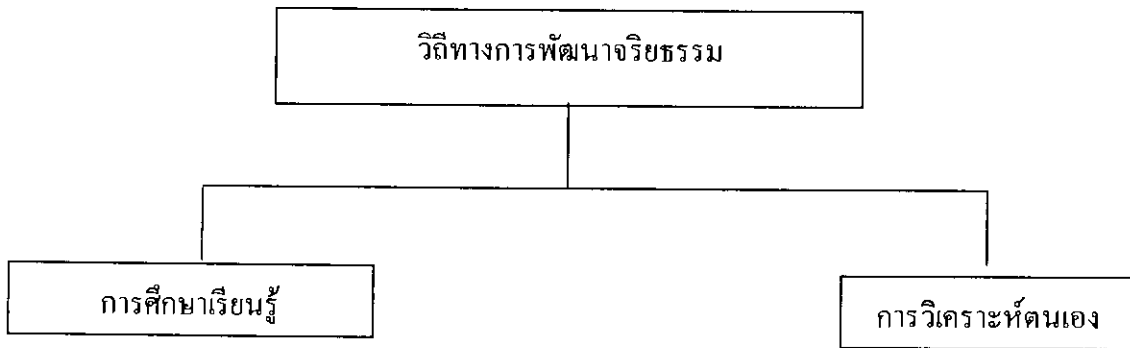
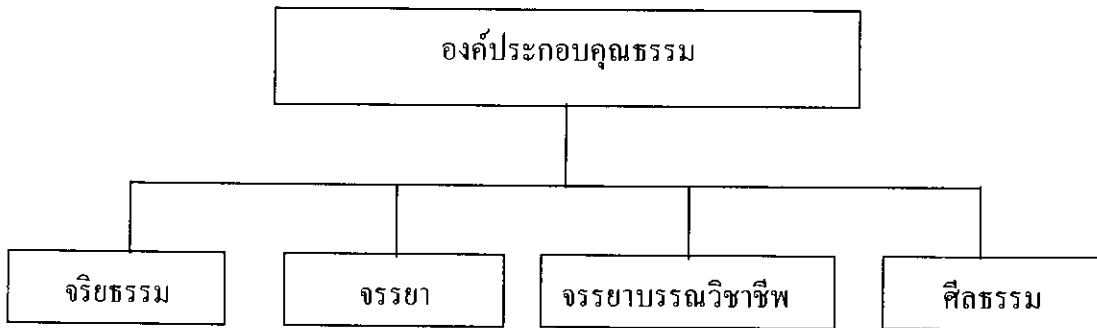
Shalom H. Schwartz เป็นนักจิตวิทยาชาวอิสราเอล ซึ่งได้เสนอโครงสร้างของค่านิยม (Structure of values) จากงานวิจัยข้ามวัฒนธรรม ซึ่งในปัจจุบันได้ทำการศึกษามากกว่า 60 ประเทศ (Schwartz, 1992) ได้ให้ความหมายของ “ค่านิยม” ว่า หมายถึง ความต้องการ เป็นเป้าหมายระหว่างสถานการณ์ ซึ่งแปรเปลี่ยนความสำคัญได้ และเป็นเสมือนหลักนำทางในการดำรงชีวิตของบุคคล (Schwartz, Melech, Lehmann, Burgess, Harris, & Owens, 2001)

โครงสร้างของค่านิยม ประกอบด้วย ค่านิยมที่สำคัญ 10 ประการ (ภาพ 1.8) ซึ่งคาดว่าแก่นของค่านิยมที่อาจเป็นสากล (Saroglou, Delpierre, & Demalle, 2004) ได้แก่ ประการที่หนึ่ง ความเป็นตัวของตัวเอง (Self – direction) เป็นค่านิยมของบุคคลที่แสดงถึงความเป็นอิสระทางความคิด และการกระทำ การมีความคิดสร้างสรรค์ ไม่ยึดติดในกรอบ หรือแบบแผน ประการที่สอง ความกล้าท้าทาย (Stimulation) เป็นค่านิยมเกี่ยวกับการท้าทายความเสี่ยง หรือมองหาสิ่งที่ท้าทาย ในชีวิต ความตื่นเต้นเร้าใจ ประการที่สาม ความใฝ่สัมฤทธิ์ (Achievement) เป็นค่านิยมเกี่ยวกับความสำเร็จในการกระทำ ประการที่ห้า ความใฝ่อำนาจ (Power) เป็นค่านิยมเกี่ยวกับสถานภาพ ทางสังคม ความมีอภิสิทธิ์ และความสามารถในการควบคุมบุคคล หรือทรัพยากร ประการที่หก ความปลอดภัย (Security) เป็นค่านิยมที่แสดงถึงความเป็นอยู่ร่วมกันอย่างสงบ มีความมั่นคงและมีสัมพันธภาพอันดี ประการที่เจ็ด ความคล้อยตาม (Conformity) เป็นสิ่งที่บุคคลเห็นความสำคัญว่าจะต้องทำตามสิ่งที่ผู้อื่น หรือสังคมเห็นชอบ หรือกระทำกัน เป็นส่วนใหญ่ ประการที่แปด การทำตามแบบแผนขนบธรรมเนียมประเพณีและศาสนา (Tradition)

ซึ่งได้รับการถ่ายทอดมาจากครอบครัวหรือชุมชน ประการที่เก้า ความเป็นกัลยาณมิตร (Benevolence) ซึ่งบุคคลเห็นความสำคัญในการช่วยเหลือเกื้อกูลบุคคลใกล้ชิดตน และประการที่สิบ ความเป็นสากล (Universalism) การที่บุคคลให้ความสำคัญกับสิ่งที่แสดงถึงความอยู่ดีมีสุขของมวลมนุษย์ เช่น ความเสมอภาค ความยุติธรรม เป็นต้น

ค่านิยมทั้ง 10 ประการนี้ อาจมีความสอดคล้อง หรือขัดแย้งกัน ซึ่งนำไปสู่การบูรณาการ โครงสร้างใน 2 ลักษณะ คือ หนึ่ง การพัฒนาตนเอง (Self – enhancement) ซึ่งบุคคลจะให้ความสำคัญกับ ค่านิยมที่เกี่ยวข้องกับตน เช่น ใฝ่อำนาจ หรือใฝ่สัมฤทธิ์ ซึ่งตรงข้ามกับการก้าวข้ามตนเอง (Self – transcendence) ซึ่งบุคคลจะให้ความสำคัญกับบุคคลอื่น หรือสังคม เช่น การเป็นกัลยาณมิตร หรือ ความเป็นสากล และ สอง การเปิดรับความเปลี่ยนแปลง (Openness to change) ซึ่งบุคคลให้ความสำคัญกับ ความเป็นตัวของตัวเอง ความกล้าท้าทาย ซึ่งตรงข้ามกับการยึดกรอบตามแนวคิดเดิม (Conservation) ซึ่งให้ความสำคัญกับความมั่นคง การคล้อยตามคำสั่งสอน และการทำตามแบบแผนขนบธรรมเนียม ประเพณีและศาสนา (Schwartz & Huisman, 1995 ; Schwartz & Sagie, 2000)

สรุปแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

หลักธรรมพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรม

1. ทิล 5

1. เว้นจากปาณาติบาต ละเว้นการฆ่า การสังหาร ไม่ประทุษร้ายต่อชีวิตและร่างกาย
2. เว้นจากอนินนาทาน ละเว้นการลักขโมย เบียดบังแย่งชิง ไม่ประทุษร้ายต่อทรัพย์สิน
3. เว้นจากกามสุมิฉฉาจาร ละเว้นการประพฤติดิคนอกใจ ไม่ประทุษร้ายต่อของรักของหวงแหน อันเป็นการทำลายเกียรติภูมิและจิตใจ ตลอดจนทำวงศ์ตระกูลของเขาให้สับสน
4. เว้นจากมุสาวาท ละเว้นการพูดเท็จ โกหกหลอกลวง ประทุษร้ายเขา หรือประโยชน์สุขของเขาคั้ววจา
5. เว้นจากสุราเมรัย ไม่เสพเครื่องคองของมีเมาสิ่งเสพติด อันเป็นเหตุให้เกิดความประมาทมัวเมา ก่อความเสียหายผิดพลาดเพราะขาดสติ

2. สุจริต 3

1. กายสุจริต ความสุจริตทางกาย ได้แก่ ทำสิ่งที่ดีงาม ถูกต้อง ประพฤติชอบด้วยกาย
2. วาจาสุจริต ความสุจริตทางวาจา พูดสิ่งที่ดีงาม ถูกต้อง ประพฤติชอบด้วยวาจา
3. มโนสุจริต ความสุจริตทางใจ พูดสิ่งที่ดีงาม ถูกต้อง ประพฤติชอบด้วยใจ

3. พรหมวิหาร 4

พระพุทธเจ้าทรงตรัสไว้ว่า ผู้ประพฤติดำเนินคุณดังพรหม พรหม คือ ผู้ใจประเสริฐ ผู้มีจิตใจยิ่งใหญ่ กว้างขวาง จึงได้กำหนดไว้ว่า บิคา มารดา เป็นคุณดังพรหม ครูอาจารย์ ผู้บังคับบัญชา เป็นคุณดังพรหม บุคคลผู้จะเป็นพรหมได้จะต้องประพฤติ ดังนี้

1. เมตตา ความรัก คือ มีความรัก มีความปรารถนาดีไม่ตรีจิต ต้องการช่วยเหลือให้ทุกคนประสบประโยชน์และความสุข
2. กรุณา ความสงสาร คือ อยากช่วยเหลือผู้อื่นให้พ้นจากความทุกข์ ใฝ่ใจที่จะปลดเปลื้องบำบัดความทุกข์ยากเดือดร้อนของตนและสัตว์ทั้งปวง
3. มุทิตา ความเบิกบานพลอยยินดี เมื่อเห็นผู้อื่นอยู่ดีมีสุขก็มีใจแจ่มชื่นเบิกบาน เมื่อเห็นเขาประสบความสำเร็จองงามยิ่งขึ้นไป ก็พลอยยินดีบันเทิงใจด้วย

4. อุเบกขา ความมีใจเป็นกลาง คือ มองตามความเป็นจริงโดยวาจาจิตเรียบ สม่ำเสมอ มั่นคง เทียบตรงจุดตาชั่ง มองเห็นการที่บุคคลจะได้รับผลดี หรือชั่ว สมควรแก่เหตุที่ตนประกอบพร้อมที่จะ วินิจฉัย วางตน และปฏิบัติไปตามความเที่ยงธรรม

พรหมวิหาร 4 เป็นธรรมค้ำจุนโลก ค้ำจุนให้โลกมนุษย์เราอยู่ด้วยกันอย่างสันติสุข เป็นธรรมที่ทุกคนควรประพฤติ พระพุทธเจ้า ฤคขุ ได้แสดงธรรมไว้เสมอว่า “มนุษย์เห็นแก่ตัว โลกจะลรลลยพินาศ สันติสุขจะไม่กลับมาอีก” เช่นเดียวกันในองค์กรรัฐสภาซึ่งประกอบด้วย ข้าราชการ ลูกจ้าง และสมาชิก รัฐสภา เป็นผู้มีความดี คือ พรหมวิหาร 4 จะก่อให้เกิดความสุขในการทำงานร่วมมือในการทำงาน และเอื้อเพื่อเกื้อกูลกัน

4. สังหวัตถุ 4 เป็นธรรมเครื่องยึดเหนี่ยวใจคน และประสานหมู่ชนไว้ให้เกิดความรักสมัครสมานสามัคคีกัน ได้แก่

1. ทาน ให้ปัน คือ เอื้อเพื่อพ่อแม่ เสียสละ แบ่งปัน ช่วยเหลือ สงเคราะห์
  2. ปิยวาจา พูดจาด้วยถ้อยคำไพเราะ รู้จักพูดให้เกิดความเข้าใจดี พูดในสิ่งที่เป็นประโยชน์ไม่นำมาซึ่งความขัดแย้ง มีเหตุมีผล
  3. อัตถจริยา ทำประโยชน์แก่เขา คือ ช่วยเหลือด้วยแรงกายและขวนขวาย ช่วยเหลือกิจการต่าง ๆ บำเพ็ญสาธารณประโยชน์ รวมทั้งแก้ไขปัญหาและช่วยปรับปรุงส่งเสริมในด้านจริยธรรม
  4. สมานัตตตา เอาตัวเข้าสมาน คือ ทำตัวให้เข้ากับคนอื่นได้ วางตัวเสมอต้นเสมอปลาย ปฏิบัติตัวสม่ำเสมอต่อคนทั้งหลาย ไม่เอาเปรียบ มีจิตร่วมสุข ร่วมทุกข์ ร่วมแก้ไขปัญหา เพื่อให้เกิดประโยชน์สุขร่วมกัน
5. นาดรณธรรม เป็นธรรมของคนผู้เป็นส่วนร่วมที่ดีของหมู่ชน ไม่ทำตัวให้เป็นปัญหา หรือเป็นภาระ ถ่วงหมู่คณะ มี 10 ประการ ได้แก่

1. ตีล ประพฤติดีมีวินัย คือ ดำเนินชีวิต โดยสุจริตทั้งทางกาย ทางวาจา มีวินัย และประกอบสัมมาชีพ
2. พาหสัจจะ ได้ศึกษาสดับมาก คือ ศึกษาเล่าเรียนสดับรับฟังมากอันใด เป็นสายวิชาของตน หรือตนศึกษาศิลปวิทยาใดก็ศึกษาให้ชำรอง มีความเข้าใจกว้างขวางลึกซึ้ง รู้ชัดเจนและใช้ได้จริง
3. กัลป์ยาณมิตตตา รู้จักคบคนดี คือ มีกัลยาณมิตร รู้จักเลือกเสวนา เข้าหาที่ปรึกษา หรือผู้แนะนำสั่งสอนที่ดี เลือกลงสัมพันธ์เกี่ยวข้องและถ้อยเยี่ยงอย่าง สิ่งแวดล้อมทางสังคมที่ดี ซึ่งจะช่วยให้ชีวิตเจริญออกงาม
4. โสวัจจสตา เป็นคนที่พูดกันง่าย คือ ไม่ถือรั้นกระด้าง รู้จักรับฟังเหตุผลและข้อเท็จจริง พร้อมทั้งจะแก้ไขปรับปรุงตน

5. **กิงกรณียะสุ ทักขตา** ขวนขวยกิจของหมู่ คือ เอาใจใส่ช่วยเหลือธุระและกิจการของชนร่วมหมู่คณะ ญาติ เพื่อนพ้องและของชุมชน รู้จักใช้ปัญญาใคร่ครองหาวิธีดำเนินการที่เหมาะสม ทำได้จัดได้ให้สำเร็จเรียบร้อยด้วยดี

6. **ธรรมกามตา เป็นผู้ใคร่ธรรม** คือ รักธรรม ชอบศึกษา ค้นคว้า สอบถาม หาความรู้ หาความจริง รู้จักพูด รู้จักรับฟัง สร้างความรู้สึกรสนิยม สบายใจ ชวนให้ผู้อื่น อยากเข้ามาปรึกษา และร่วมสนทนา

7. **วิริยารัมภะ มีความเพียรขยัน** คือ ขยันหมั่นเพียร พยายามหลีกเลี่ยงความขี้ ประจบความดี บากบั่น ก้าวหน้า ไม่ย่อท้อ ไม่ละเลยทอดทิ้งธุระหน้าที่

8. **สันตุฎฐี มีสันโดษรู้พอดี** คือ ยินดี พึงพอใจแก่ในลาภผล ผลงานและผลสำเร็จต่าง ๆ ที่ตนสร้าง หรือแสวงหามาได้ด้วยแรงความเพียร ความพยายามของตนเอง โดยทางชอบธรรม และไม่มัวเมาเห็นแก่ความสุขทางวัตถุ

9. **สติ มีสติมั่นคง** คือ รู้จักกำหนดจดจำ ระลึกการที่ทำ คำที่พูด กิจที่ทำแล้ว และที่จะต้องทำต่อไปได้ จะทำอะไรก็รอบคอบ รู้จักยับยั้งชั่งใจไม่ผลีผลาม ไม่เดินเตล่อ ไม่เลื่อนลอย ไม่ประมาท ไม่ยอมถดถอยในทางผิดพลาด ไม่ปล่อยปละละเลยทั้งโอกาสสำหรับความดีงาม

10. **ปัญญา มีปัญญาเหนืออารมณ์** คือ มีปัญญาหยั่งรู้เหตุผล รู้ดีรู้ชั่ว คุณโทษ ประโยชน์มิใช่ประโยชน์ มวลสิ่งทั้งหลายตามความเป็นจริง รู้จักพิจารณาวินิจฉัยด้วยใจ เป็นอิสระทำการต่าง ๆ ด้วยความคิดและมีวิจารณ์ญาณ

6. **สารณียธรรม** ธรรมเป็นเหตุให้ระลึกถึงกัน มี 6 ประการ คือ

1. **เมตตากายกรรม** ทำต่อกันด้วยเมตตา คือ แสดงไมตรีและความหวังดีต่อเพื่อนร่วมงาน ร่วมกิจการ ร่วมชุมชน ด้วยการช่วยเหลือ กิจการธุระต่าง ๆ โดยเต็มใจแสดงอาการกิริยาสุภาพ เคารพนับถือกัน ทั้งต่อหน้าและลับหลัง

2. **เมตตาวาจกรรม** พูดต่อกันด้วยเมตตา คือ บอกแจ้งสิ่งที่เป็นประโยชน์สั่งสอน หรือแนะนำ ตักเตือนกันด้วยความหวังดี กล่าววาจาสุภาพ แสดงความเคารพนับถือกัน ทั้งต่อหน้าและลับหลัง

3. **เมตตามโนกรรม** คิดต่อกันด้วยเมตตา คือ ตั้งจิตปรารถนาดี คิดทำสิ่งที่เป็นประโยชน์แก่กัน มองกันในแง่ดี มีหน้าตาขี้มั่งแฉ่งแจ่มใสต่อกัน

4. **สาธารณโภคิ** ได้มาแบ่งกันกินแบ่งกันใช้ คือ แบ่งปันลาภผลที่ได้มาโดยชอบธรรม แม้เป็นของเล็กน้อยก็แจกจ่ายให้ได้มีส่วนร่วมใช้สอยบริโภคทั่วกัน

5. **ศีลสามัญญตา** ประพฤติให้ดีเหมือนเขา คือ มีความประพฤติสุจริตดีงาม รักษาระเบียบวินัยของส่วนรวม ไม่ทำตนให้เป็นที่น่ารังเกียจ หรือเสื่อมเสียแก่หมู่คณะ

6. **ทฤษฎีสัมมัญญา** ปรับความเห็นเข้ากันได้ คือ เคารพฟังความคิดเห็นกัน มีความเห็นชอบร่วมกัน ตกลงกันได้ ในหลักการสำคัญ ขัดถ้อยอุคมคติ หลักแห่งความดีงาม หรือจุดหมายสูงสุดอันเดียวกัน

7. อริยฐานธรรม 4

ผู้ทำงานด้วยความมั่นใจ ไม่เปิดช่องแก่ความผิดพลาดเสียหาย ไม่เกิดสิ่งมั่วหมองแก่ตน ต้องปฏิบัติตามอริยฐานธรรม 4 ประการ คือ

1. **ปัญญา** ใช้ปัญญา คือ ทำอะไร ๆ ด้วยปัญญา ด้วยความคิด เมื่อประสบเหตุใด ๆ ก็ไม่วู่วามตามอารมณ์ หรือหลงไปตามกระแส หรือสิ่งเขย่าวน ศึกษาสิ่งต่างๆ ให้มีความรู้ชัด หยั่งเห็นเหตุผลเข้าใจภาวะของสิ่งทั้งหลายอย่างแท้จริง

2. **สังกะ** รักษาสังกะ คือ รักษาดำรงมั่นในความจริง จริงในหลักการ จริงในการปฏิบัติจริงในคำพูด

3. **จาคะ** เพิ่มพูนจาคะ คือ การเสียสละ รู้จักการให้ การเสียสละ ไม่ลุ่มหลงในลาภ สักการะจนลืมตัว ไม่คิดอยากได้โน่น ได้นั้นจนหน้ามืด และยึดว่าทุกอย่างเราต้องได้ และต้องเป็นของเรา

4. **อุปสมะ** รู้จักสงบใจ คือ รู้จักหาความสุข สงบทางจิตใจ ผิดคนให้สามารถระงับความมั่วหมอง คับความขัดข้องวุ่นวายอันเกิดจากกิเลสได้ ทำจิตใจให้สงบpongใส รู้จักรสแห่งสันติคนที่รู้จักรสแห่งความสุขอันเกิดจากความสงบใจแล้วย่อมจะไม่หลงใหลมัวเมาในวัตถุ ลาภ ยศ สรรเสริญ โดยง่ายเป็นต้น

8. ทฤษฎีสัมมิกถธรรม 4

1. **อุฏฐานสัมปทา** ถึงพร้อมด้วยความหมั่น คือ ขยันหมั่นเพียรในการปฏิบัติหน้าที่การงาน และประกอบอาชีพที่สุจริต ผักผ่อนให้มีความชำนาญชำนาญ และรู้จริง รู้จักใช้ปัญญาสอดส่องตรวจตรา หาวิธีการที่เหมาะสมที่จัดการ และดำเนินการให้ได้ผลดี

2. **อารักขสัมปทา** ถึงพร้อมด้วยการรักษา คือ รู้จักคุ้มครอง เก็บรักษา โภคทรัพย์ และผลงานที่ตนได้ทำไว้ด้วยความขยัน หมั่นเพียร โดยชอบธรรม ด้วยกำลังงานของตน ไม่ให้เป็นอันตราบ หรืออันตรธานไป

3. **กัลยาณมิตตา** คบหากคนดีเป็นมิตร คือ รู้จักเสวนาคบหา ไม่คบคนพาล คนที่จะชักจูงไปในทางเสื่อมเสีย รู้จักคบคนดีมีความรู้เป็นนักปราชญ์ บัณฑิต

4. **สมชิวิตา** เลี้ยงชีวิตแต่พอดี ไม่เลี้ยงชีวิตฟุ้งเฟ้อฟุ่มเฟือยเกินอรรถภาพของตนเอง รู้จักจ่าย รู้จักใช้เหมาะสมกับรายได้ของตนเอง

9. **ทศพิธราชธรรม** คือ มีคุณธรรมของผู้ปกครอง หรือราชธรรม (ธรรมของพระราช) 10 ประการ ดังนี้

1. **ทาน** ให้ปันช่วยประชา คือ บำเพ็ญคนเป็นผู้ให้โดยมุ่งปกครอง หรือทำงานเพื่อให้เขาได้ มิใช่เพื่อจะเอาจากเขา เอาใจใส่อำนวยความสะดวก จัดสรรความสะดวกหา อนุเคราะห์ให้ประชาราษฎร์ได้รับประโยชน์สุข ความสะดวกปลอดภัย ตลอดจนให้ความช่วยเหลือแก่ผู้เดือนร้อน ประสบทุกข์ และให้ความสนับสนุนแก่คนทำความดี

2. **ศีล** รักษาความสุจริต คือ ประพฤติดีงาม สวรรวมกายและวจีทวาร ประกอบแต่การทุจริต รักษาจิตดีคุณ ประพฤติให้ควรเป็นตัวอย่าง และเป็นทีเคารพนับถือของประชาราษฎร์ มิให้มีข้อที่ผู้ใดจะดูแคลน

3. **บริจาค** บำเพ็ญกิจด้วยเสียสละ คือ สามารถเสียสละความสุขสำราญ เป็นต้น ตลอดจนชีวิตของตนได้ เพื่อประโยชน์สุขของประชาชน และความสงบเรียบร้อยของบ้านเมือง

4. **อาชวระ** ปฏิบัติการโดยซื่อตรง ซื่อตรงทรงสัตย์ไว้มารยา ปฏิบัติภารกิจโดยสุจริต มีความจริงใจ ไม่หลอกลวงประชาชน

5. **มัททวะ** ทรงความอ่อนโยนเข้าถึงคน คือ มีอัชยาศัยไม่เย่อหยิ่ง หยาบคาย กระด้างถือองค์ มีความงามสง่าเกิดแต่ท่วงทีภริยาสุภาพนุ่มนวล ละมุนละไม ควรได้รับความรักภักดี แต่มีขาดยำเกรง

6. **ตปะ** พันมัวเมาด้วยเผากิเลส คือ แผลเผากิเลส ตัณหา มิให้เข้ามาครอบงำจิตระงับยับยั้งข่มใจได้ ไม่หลงใหลหมกมุ่นในความสุขสำราญ และการปรนเปรอ มีความเป็นอยู่ สม่าเสมอ หรืออยู่อย่างง่าย ๆ สามัญ มุ่งมั่น แต่จะบำเพ็ญเพียรทำกิจในหน้าที่ให้บริบูรณ์

7. **อภโกระ** ถือเหตุผลไม่โกรธา คือ ไม่เกรี้ยวกราด ไม่วินิจฉัยความและกระทำการด้วยอำนาจความโกรธ มีเมตตาประจําใจไว้ ระงับความถืองุ่น วินิจฉัยความและกระทำการด้วยจิตอันสุขุมราบเรียบตามธรรม

8. **อวิหิงสา** มือหิงสาน่าร่วมเย็น คือ ไม่หลงระเริงอำนาจ ไม่บีบบั่นกดขี่ มีความกรุณา ไม่หาเหตุเบียดเบียนลงโทษอาชญาแก่ประชาราษฎร์ผู้ใด ด้วยอาศัยความอาฆาตเกลียดชัง

9. **ขันติ** ชำระเช็ดด้วยขันติ คือ อดทนต่องานที่ตราครุฑ อดทนต่อความเหนื่อยยากถึงจะลำบากกายนำเหนื่อยหน่ายเพียงไร ก็ไม่ทอดอย ถึงจะถูกขู่ถูกหยันด้วย คำเสียดสีถากถางอย่างไร ก็ไม่หมกกำลังใจ ไม่ยอมละทิ้งกิจกรณีย์ที่บำเพ็ญโดยชอบธรรม

10. **อวิโรธนะ** มิปฏิบัติคลาดจากธรรม คือ ประพฤติมิให้ผิดจากประศาสนธรรม อันถือประโยชน์สุขความดีงามของรัฐและราษฎรเป็นที่ตั้ง อันใดประชาราษฎร์ปรารถนาโดยชอบธรรมก็ไม่ขัดขืน การใดจะเป็นไปโดยชอบธรรมเพื่อประโยชน์สุขของประชาชนก็ไม่ขัดขวาง วางองค์เป็นหลักหนักแน่นในธรรม คงที่ ไม่มีความเอนเอียงหวั่นไหว เพราะถือยึดคำดีร้ายลาภสักการะ หรืออิฏฐารมณ์อันอิฏฐารมณ์ใด ๆ สถิตมั่นในธรรม ทั้งส่วนยุติธรรม คือ ความเที่ยงธรรมก็ดี นิติธรรม คือ ระเบียบแบบแผนหลักการปกครอง ตลอดจนขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงาม ก็ดี ไม่ประพฤติก่อให้เกิดอนุคลาถวิบัติไป

10. **สัปปริสธรรม** คือ คุณธรรมของสัตบุรุษ 7 ประการ มีดังต่อไปนี้ คือ

๑. **ธัมมัญญตา** รู้จักเหตุ ได้แก่ ปัญญาเหตุแห่งทางเจริญ และทางเสื่อม เป็นต้น
๒. **อิตถัญญตา** รู้จักผล ได้แก่ ปัญญาผล ที่เป็นมาแต่เหตุ หรือปัจจัยให้เกิดผลต่าง ๆ ตามที่เป็นจริง
3. **อิตถัญญตา** รู้จักตน ได้แก่ รู้ภูมิธรรม ภูมิปัญญา และฐานะของตนตามที่เป็นจริง แล้ววางตนให้เหมาะสมแก่ฐานะ
4. **มัตถัญญตา** รู้จักประมาณตน ปฏิบัติตน วางตน ให้เหมาะสมแก่ฐานะ และรู้จักประมาณในการบริโภคใช้สอยทรัพย์ที่มีอยู่แล้ว และตามมีตามได้
5. **กาลัญญตา** รู้จักกาล คือ รู้จักเวลา หรือโอกาสที่ควร และไม่ควรรพุด หรือทำการต่าง ๆ
6. **ปริศญัญญา** รู้จักชุมชน ว่ามีอริยาศัยใจคอ ฐานะความเป็นอยู่และขนบธรรมเนียม ประเพณีของหมู่ชนต่าง ๆ เพื่อให้รู้จักวางตัวให้เหมาะสม
7. **บุคคลัญญา** รู้จักบุคคล ว่ามีอริยาศัยใจคอ มีภูมิธรรม ภูมิปัญญาและมีฐานะอย่างไร เพื่อปฏิบัติตน หรือวางตนให้เหมาะสมตามฐานะของเราและของเขา

บทที่ 3

กลยุทธ์การพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรม

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรมีหน้าที่ความรับผิดชอบเกี่ยวกับราชการประจำทั่วไปของสภาผู้แทนราษฎรและประกาศรัฐสภาเรื่อง การแบ่งส่วนราชการภายในของสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรได้กำหนดให้กลุ่มงานส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรม สำนักพัฒนาบุคลากรมีหน้าที่ความรับผิดชอบดังนี้

กลุ่มงานส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรม มีหน้าที่ความรับผิดชอบดังนี้

1. ดำเนินการศึกษา วิเคราะห์และรวบรวมข้อมูลด้านการเสริมสร้างวินัย การพัฒนาและการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของบุคลากรในสังกัดรัฐสภาและองค์กรต่างๆ
2. ดำเนินการเกี่ยวกับการให้คำปรึกษา แนะนำ ติดตามและประเมินผลเกี่ยวกับการพัฒนาและรักษาระบบคุณธรรม จริยธรรมและจรรยาบรรณของข้าราชการและลูกจ้าง
3. ดำเนินการเกี่ยวกับการเผยแพร่และรณรงค์ให้ข้าราชการปฏิบัติตามมาตรฐานทางคุณธรรม จริยธรรมและจรรยาบรรณ
4. ส่งเสริมสนับสนุนและรณรงค์ให้ข้าราชการและลูกจ้างมีจิตสำนึกในอุดมการณ์ประชาธิปไตย วัฒนธรรม ประเพณีและเอกลักษณ์ไทย
5. ส่งเสริมสนับสนุนและรณรงค์ให้ข้าราชการและลูกจ้างมีความเข้าใจและสามารถปรับตัวให้เข้ากับวิธีการทำงานแนวใหม่และสามารถทำงานในสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมองค์กรใหม่ๆ
6. ปฏิบัติงานอื่นที่ได้รับมอบหมาย

ประเด็นยุทธศาสตร์การพัฒนาและส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรม

การพัฒนาและส่งเสริมจิตสำนึกด้านคุณธรรมและจริยธรรม สร้างความรู้ความเข้าใจส่งเสริมการปฏิบัติและการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติตามมาตรฐานทางคุณธรรมและจริยธรรมฯ ส่งเสริมการนำหลักธรรมทางศาสนามาใช้ในการทำงานและการดำเนินชีวิต เพื่อส่งเสริมสนับสนุนงานของสถาบันนิติบัญญัติให้ก้าวหน้า โปร่งใส เป็นธรรม มีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล และเกิดประโยชน์สูงสุดต่อองค์กรและประเทศชาติ

เป้าหมาย

ข้าราชการ ลูกจ้าง และบุคลากรของสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร เป็นผู้มีความคุณธรรมจริยธรรมในการปฏิบัติงาน นำหลักธรรมทางศาสนามาใช้ในการทำงาน และการดำเนินชีวิต ปฏิบัติตามมาตรฐาน/แนวทางการปฏิบัติงานตามมาตรฐานทางคุณธรรมและจริยธรรมของข้าราชการและลูกจ้างของส่วนราชการสังกัดรัฐสภา 12 ประการ

โครงการที่นำมาพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรม ประกอบด้วย

1. โครงการธรรมสัจจะสำหรับข้าราชการและลูกจ้างสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร (การปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐาน)
2. โครงการธรรมศึกษาสำหรับข้าราชการและลูกจ้างของสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร(ไหว้พระ 9 วัด)
3. โครงการส่งบุคลากรของสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรเข้ารับการฝึกอบรมและสัมมนาด้านคุณธรรมจริยธรรม
4. โครงการบรรยายธรรมในวันสำคัญทางศาสนาสำหรับข้าราชการและลูกจ้างสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร
5. โครงการตามรอยบาทพระศาสดา
6. โครงการคนดีศรีสภา
7. โครงการหลักธรรมนำชีวิต
8. โครงการคุณธรรมจริยธรรมนำชีวิตให้เกิดสุข
9. โครงการเรียนรู้ตามรอยพระยุคลบาท
10. โครงการเจริญจิตภาวนาตามหลักเจโตวิมุติ

ตัวชี้วัด

1. ร้อยละ 80 ของข้าราชการและลูกจ้างของสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร เป็นผู้มีความคุณธรรมจริยธรรม นำหลักธรรมทางศาสนามาใช้ในการทำงานและ การ ดำเนินชีวิต
2. ร้อยละ 80 ของข้าราชการและลูกจ้างของสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร มีความรู้และความเข้าใจในแนวทางการปฏิบัติงานตามมาตรฐานคุณธรรมและจริยธรรม
3. ร้อยละ 80 ของข้าราชการและลูกจ้างของสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร มีพฤติกรรมหรือปฏิบัติได้ตามมาตรฐาน/แนวทางการปฏิบัติตามมาตรฐานทางคุณธรรมและจริยธรรม

สภาพปัญหาการบริหารจัดการงานพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรม

ปัญหาและสาเหตุการพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมข้าราชการและลูกจ้าง สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรไม่มีประสิทธิภาพ มีดังนี้

1. บุคลากรยังมีความรู้ความเข้าใจในหลักธรรมไม่มากพอ การเรียนรู้การเข้าใจเรื่องใดๆ นั้นเป็นเรื่องสำคัญที่จะนำไปสู่การแก้ไขปัญหาต่างๆ ได้ ชาวพุทธจำนวนไม่น้อยที่ไม่มีความรู้ความเข้าใจธรรมะ หลักธรรมของพระพุทธเจ้า ไม่รู้ว่าพระพุทธเจ้าสอนสังฆธรรมอะไร เป็นชาวพุทธเพียงชื่อ นับถือศาสนาเพียงอยู่ในสำเนาทะเบียนบ้านหรือเป็นเพราะมีบรรพบุรุษนับถือ ไม่สนใจปฏิบัติไม่สนใจที่จะฟังธรรมะมันจึงเป็นกานขากที่จะนำพาบุคคลเหล่านี้ให้เป็นผู้มีคุณธรรมและจริยธรรมได้

2. บุคลากรไม่เห็นความสำคัญ บุคลากรจำนวนมากไม่ค่อยให้ความสำคัญกับศาสนา บางคนไม่เคยเข้าวัด เข้าโบสถ์ ไม่เคยฟังธรรม ไม่เคยปฏิบัติธรรม และยังมีมองว่าคนที่เข้าวัดเข้าวาเป็นคนไม่ทันสมัย ถ้าหลัง ดังนั้นบุคคลเหล่านี้ก็ยากที่จะนำไปสู่เป็นคนมีศีลธรรมได้ดังจะเห็นได้จากพวกมีอาชีพเป็นโจรเขาจะไม่สนใจศาสนา ไม่ฟังธรรม แต่จะฟังธรรมตอนเข้าสู่หลักประหาร ร้องให้เสียใจตอนพระมาเทศน์ก่อนเข้าสู่หลักประหาร เช่นเดียวกับชาวพุทธศาสนิกชนคนไทยเราเยาวชนไม่ค่อยเข้าวัด เข้าโบสถ์ ส่วนมากเป็นคนแก่

3. บุคลากรบ่นเบี่ยงว่าไม่มีเวลาเข้าอบรม บุคลากรจำนวนไม่น้อยที่บ่นเบี่ยงว่าติดงานนั้นงานนี้ มีงานด่วนต้องทำ ไม่มีเวลาเข้าร่วมโครงการ ทั้งๆที่ความจริงแล้วเขายังสามารถเข้าร่วมได้ฟังธรรมได้หรือไปปฏิบัติธรรมได้

4. เวลาอบรมธรรมซ้ำซ้อน บุคลากรจะบอกว่าเวลานี้ไม่ว่างเพราะเข้าอบรมโครงการ ฯลฯ เวลาที่ตนเองมีงานด่วนที่ผู้บังคับบัญชามอบหมาย

5. ขาดการบริหารจัดการที่ดี หนึ่งสำนักพัฒนาบุคลากรมีสองลุ่มงานที่ดูแลงานด้านการอบรม คือกลุ่มส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมรับผิดชอบงานอบรมด้านคุณธรรมและจริยธรรม สำหรับ อีกกลุ่มคือ กลุ่มพัฒนาและฝึกอบรมจะรับผิดชอบงานอบรมด้านความรู้และทักษะการปฏิบัติงาน และในแต่ละปีจะมีโครงการอบรมข้าราชการและลูกจ้างจำนวนเป็นร้อยโครงการ ดังนั้นเวลาและวันอบรมอาจตรงกัน แม้แต่ผู้เข้าอบรมบางครั้งทราบว่ามีสองโครงการ การจัดอบรมมาก ๆ โครงการจะเกิดขึ้นช่วง ไตรมาสที่ 3 และ ไตรมาสที่ 4 ซึ่งปัญหาเช่นนี้จะมีเกิดขึ้นแทบจะทุกปี

6. ขังขาดการวางแผนงาน ตารางจัดอบรม การดำเนินงานเรื่องนี้มีปัญหาเกี่ยวกับการจัดโครงการ ทุกๆปี สาเหตุมาจากการอนุมัติแผนงานล่าช้าบ้าง บางครั้งต้องรอกำหนดตารางอบรมของกลุ่มพัฒนาและฝึกอบรมว่าจะจัดวันไหน เพื่อไม่ให้การจัดโครงการซ้ำซ้อนหรือบางครั้งอาจจัดไม่ได้ตามเวลาที่กำหนดไว้เพราะมีปัญหาทางการเมือง

7. สถานที่อบรมไม่เพียงพอ ไม่เหมาะสม เนื่องจากปัจจุบันสำนักงานฯยังมีปัญหาด้านสถานที่ทำงานต้องเช่าอยู่ตามสถานที่ต่างๆ ส่วนห้องประชุมที่อาคารรัฐสภาก็มีปัญหา บางครั้งถึงแม้จะขอใช้ห้องแล้ว หากมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรใช้ห้องก็จำเป็นต้องย้ายห้องอบรม นอกจากนี้ห้องอบรมธรรมชาติยังไม่เหมาะสม ยังมีเสียงรบกวน ไม่สงบ บางครั้งคนมามาก็ไม่เพียงรองรับผู้เข้าอบรม ความจริงหากมีห้องที่เหมาะสม ห้องใหญ่ๆก็ไม่อยากจะกำหนดว่าผู้เข้าฟังธรรมก็ดี ผู้เข้าปฏิบัติธรรมก็ดีไม่อยากจะกำหนดว่าสำนักต่างๆต้องส่งเข้าอบรมกี่คนได้โควตาที่เข้าอบรมกี่คน ต้องการรองรับทั้งหมดหากประสงค์เข้าฟังธรรมฯ แต่ที่ผ่านมามีทำไม่ได้เพราะห้องและที่นั่งมีจำกัด

8. ขาดห้องฝึกนั่งสมาธิ - ห้องพระ ควรมีห้องพระ ห้องนั่งสมาธิ

9. บุคลากรยังคิดว่าการเข้าอบรมโครงการด้านการส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมไม่จำเป็นใครจะเข้าร่วมหรือไม่เข้าร่วมก็ไม่มีปัญหา ไม่มีผลต่อการพิจารณาเลื่อนขั้นเงินเดือน เลื่อนตำแหน่ง

10. ผู้เข้าอบรมธรรมจะเป็นคนหน้าเดิมๆ ผู้เข้าอบรมด้านนี้ยังไม่เพิ่มมากนักแต่ก็เพิ่มขึ้นเรื่อยๆ และทางสำนักพัฒนาบุคลากรก็ดี เลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรก็ดีมีคำริว่าไม่ควรบังคับเขามาฟังเทศน์ ฟังธรรมและปฏิบัติธรรมถือว่าสำนักงานฯให้สิ่งดีๆแล้ว อนึ่งหากผู้บังคับบัญชาให้การสนับสนุนให้ความร่วมมือส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมอาจดีขึ้น โดยที่ผู้บังคับบัญชาสั่งให้เจ้าหน้าที่ในสังกัดหมุนเวียนกันเข้าโครงการ ไม่ใช่ใครคนไหนสนใจธรรมก็จะส่งคนนั้นๆมาตลอด ควรเปลี่ยนหมุนเวียนให้คนอื่นฯเข้าร่วมโครงการบ้าง

11. ผู้บังคับบัญชาทุกระดับให้ความสำคัญและสนับสนุน หากผู้บังคับบัญชาไม่ให้ความร่วมมือไม่ให้การสนับสนุนก็ยากที่จะพัฒนาได้หรือดำเนินการได้และสำเร็จบรรลุได้ ดังนั้นผู้บังคับบัญชาจึงมีส่วนสำคัญอย่างยิ่งกับการพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรม

12. ขาดการประชาสัมพันธ์ ขังขาดการเผยแพร่กิจกรรมโครงการ การประชาสัมพันธ์มีความสำคัญอย่างยิ่ง เพราะบางครั้งคนอาจไม่เข้าใจว่าเรื่องนี้ๆทำไปแล้วได้อะไรมีผลอย่างไร หรือทำแล้วได้อะไร จัดให้มีการเผยแพร่ธรรมผ่านทางสื่อต่างๆ เช่น ปิดประกาศ จัดทำตารางอบรมให้ชัดเจนว่าจะจัดขึ้นที่ไหน วันที่เท่าไร หัวข้อบรรยายเรื่องอะไร และใครเป็นวิทยากร

13. ขาดแรงจูงใจ บุคลากรยังไม่สนใจ ไม่ให้ความสำคัญ เพราะไม่เห็นความสำคัญนั่นเอง หากมีการสร้างแรงจูงใจ เช่น กำหนดให้เป็นเงื่อนไขการเลื่อนขั้น เลื่อนตำแหน่ง มีการให้รางวัลเช่น เงินรางวัล โล่ การศึกษาดูงานต่างประเทศ ก็จะทำให้บุคลากรให้ความสนใจมากขึ้น

14. กิจกรรมของโครงการควรมีความหลากหลาย ไม่น่าเบื่อหน่าย เช่น จัดให้มีการสนทนาธรรม ได้วาทีธรรม บำเพ็ญกุศล(ถวายอาหารพระสงฆ์) จัดทำบุญวัดที่อยู่ในที่ทุรกันดาร เข้าสนทนาธรรมกับพระเถระชื่อดัง จัดเลี้ยงอาหารเด็กยากจน จัดหาเสื้อผ้ามอบให้เด็กยากจนจัดหาข้าวสารบริจาคแก่ผู้สูงอายุที่ขาดการดูแลจากลูกหลาน จัดการทำบุญตักบาตรอาหารสดและอาหารแห้งทุกวันพระ

สถิติผู้เข้าร่วมโครงการบรรยายธรรม

ระหว่างปี ๒๕๔๘ - ๒๕๕๓

วัน	ปี ๒๕๔๘		ปี ๒๕๔๙		ปี ๒๕๕๐		ปี ๒๕๕๑		ปี ๒๕๕๒		ปี ๒๕๕๓	
	จำนวนคน	ค่าใช้จ่าย	จำนวนคน	ค่าใช้จ่าย	จำนวนคน	ค่าใช้จ่าย	จำนวนคน	ค่าใช้จ่าย	จำนวนคน	ค่าใช้จ่าย	จำนวนคน	ค่าใช้จ่าย
วันมาฆบูชา	๑๑๗	๔,๕๒๐	๗๖	๔,๗๕๙	๙๐	๔,๔๐๐	๙๒	๔,๔๐๐	๑๑๕	๕,๓๑๕	๙๙	๖,๔๖๘
วันวิสาขบูชา	๑๑๐	๕,๐๐๐	๑๒๘	๔,๕๙๗	๑๕๐	๕,๙๐๐	๑๐๕	๕,๙๙๐	๑๓๖	๖,๙๗๙	๗๗	๕,๙๑๐
วันอาสาฬหบูชา	๖๐	๔,๕๕๕	๑๔๙	๔,๕๗๖	๑๕๓	๔,๔๐๐	๑๒๐	๔,๕๖๐	๑๒๑	๖,๕๗๕	๗๔	๕,๔๗๐
รวม	๒๓๗	๑๔,๐๗๕	๓๕๓	๑๓,๗๒๒	๓๙๓	๑๔,๗๐๐	๓๑๗	๑๔,๙๕๐	๓๗๒	๑๙,๘๒๘	๒๔๐	๑๗,๗๔๘
วันมาฆบูชา	พระมหากิตติศักดิ์ โตมสโต (วัดพระเชตุพน)		พระมหากิตติศักดิ์ โตมสโต (วัดพระเชตุพน)		พระโสณสมภักดิน (วัดเบญจมบพิตร)		พระศรีรัตนเมธี (วัดราษีไทราราม)		พระปัญญาภิรมย์ (วัดสระแก้ว)		พระปัญญาภิรมย์ (วัดสระแก้ว)	
วันวิสาขบูชา	พระราชพิพัฒน์นทร (วัดปฐมวราภาม)		ดร. พระมหาตวัน สิริธัมโม (วัดอมรินทราราม)		พระมหาชัยรัตน์ สิริบุญโญ		พระเทพวิสุทธิกวี (วัดราชวิภาส)		พระมหาสมปอง ศาลปุไต (วัดสร้อยทอง)		พระมหากิตติศักดิ์ โตมสโต (วัดพระเชตุพน)	
วันอาสาฬหบูชา	พระครูสิลขันธนาภิรม วัดปัญญานันทาราม (จังหวัดปทุมธานี)		พระศรีปริยัติเมธี (วัดราชนันทาราม)		พระราชสิริภิมณี ท่าพระจันทร์		พระปัญญาภิรมย์ (วัดสุวรรณ)		พระครูวินัยธรวัลลพ วัดประยูรวงศาวาสวิหาร		พระปริยัติสุธี (วัดชนะสงคราม)	

สถิติผู้เข้าร่วมโครงการฯ
ระหว่างปี ๒๕๔๘ - ๒๕๕๓

ชื่อโครงการ	ปี ๒๕๔๘		ปี ๒๕๔๙		ปี ๒๕๕๐		ปี ๒๕๕๑		ปี ๒๕๕๒		ปี ๒๕๕๓	
	จำนวนคน	ค่าใช้จ่าย	จำนวนคน	ค่าใช้จ่าย	จำนวนคน	ค่าใช้จ่าย	จำนวนคน	ค่าใช้จ่าย	จำนวนคน	ค่าใช้จ่าย	จำนวนคน	ค่าใช้จ่าย
โครงการธรรมส์ปัญหา (ปฏิบัติธรรม)	๑๐๗	๒๕๗,๙๗๕.๙๒	๔๗	๔๙,๑๙๐	๑๕๐	๒๐๐,๓๑๖	๙๑	๑๕๙,๕๕๕	๑๖๓	๑๙๙,๐๙๓	๑๖๔	๓๐๓,๐๙๓
โครงการธรรมศึกษา (ให้พระ ๙ วัด)	๕๐	๒๕,๐๕๔	๕๐	๓๓,๔๗๐	๙๐	๖๖,๙๐๓	-	-	๙๐	๓๔,๙๔๖	๙๔ ครั้งที่ ๑ ครั้งที่ ๒	๙๗,๖๕๓

หมายเหตุ

๑. การจัดโครงการธรรมศึกษา ได้จัดโดยจำกัดจำนวนผู้เข้าร่วมโครงการและตามจำนวนงบประมาณที่ได้รับ ประกอบกับมีผู้สนใจเข้าร่วมโครงการมาก จึงหมุนเวียนกันเข้าร่วมโครงการ สำหรับโครงการธรรมส์ปัญหา ให้สมัครใจเข้าร่วมโครงการ (ไม่บังคับ)

๒. สถานที่ฝึกอบรม

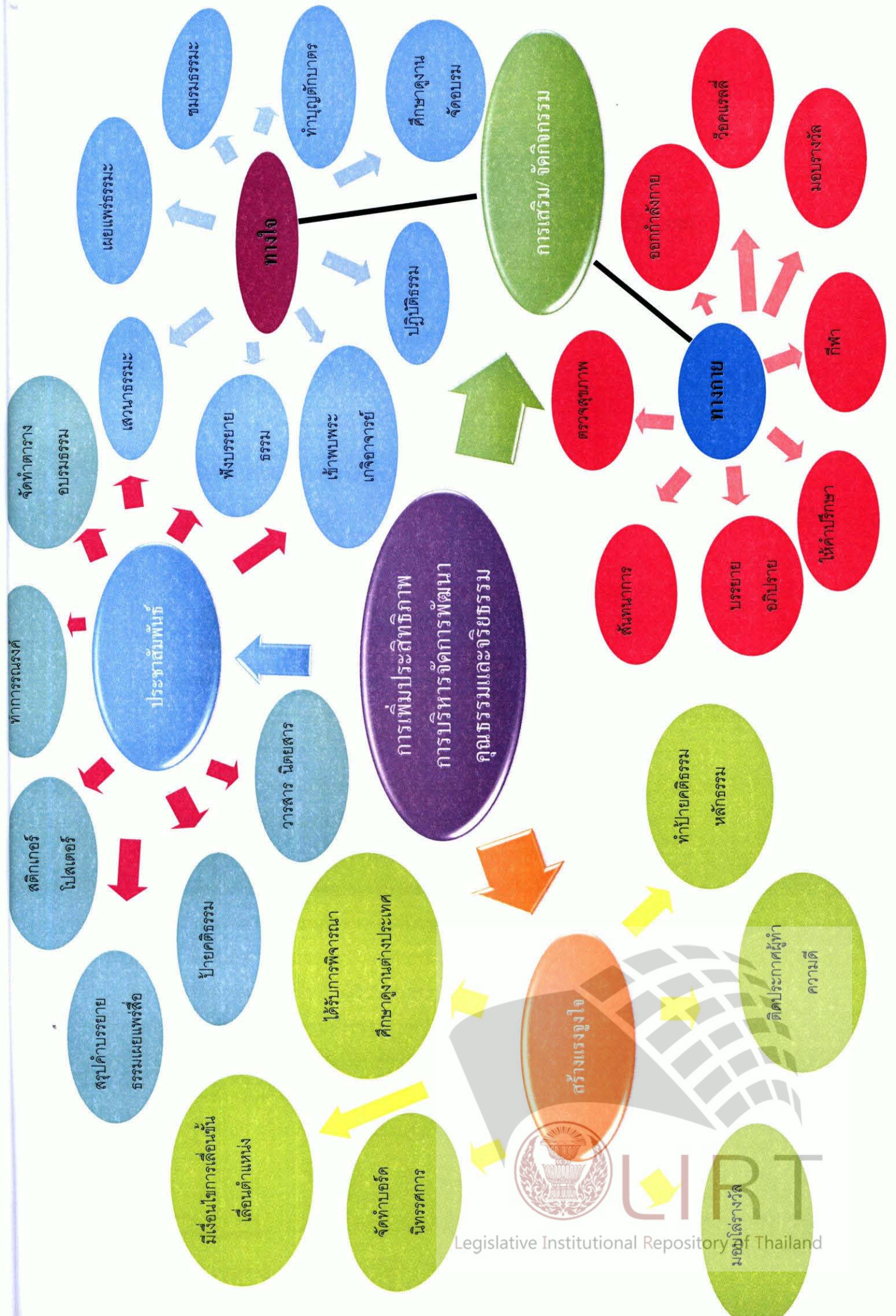
- สำนักวิปัสสนากรรมฐานวิเวกาศรม จังหวัดชลบุรี
- วัดอัมพวัน จังหวัดสิงห์บุรี
- วัดสุนันทวนาราม จังหวัดกาญจนบุรี

- สถานที่ให้พระ ๙ วัด
- จังหวัดอยุธยา
- จังหวัดสมุทรสาคร
- กรุงเทพฯ

LIRT

บทที่ 5

แนวทางการบริหารจัดการงานพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรม สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

แนวทางการบริหารจัดการการพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมให้มีประสิทธิภาพเป็นดังนี้

1. การประชาสัมพันธ์

- 1.1 จัดให้มีวารสาร นิตยสารการพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรม
- 1.2 จัดบอร์ดนิทรรศการ เช่น วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา วันมาฆบูชา วันวิสาขบูชา วันอาสาฬหบูชา
- 1.3 จัดทำโปสเตอร์ สติกเกอร์
- 1.4 เผยแพร่คำบรรยายธรรม หลักคุณธรรม หลักจริยธรรม
- 1.5 จัดทำป้ายธรรมะพูดได้
- 1.6 จัดทำป้ายคติธรรม คติพจน์ พุทธพจน์
- 1.7 จัดทำป้ายพระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว (ที่เกี่ยวกับหลักคุณธรรมและหลักจริยธรรม)
- 1.8 ปิดประกาศเผยแพร่ข้าราชการและลูกจ้างที่ได้รับรางวัลว่าเป็นคนดี ประพฤติดี มีความซื่อสัตย์สุจริต มีศีลธรรม เป็นตัวอย่างในการดำรงชีวิต เป็นข้าราชการดีเด่น
- 1.9 จัดเผยแพร่คำบรรยายธรรมทางเสียงตามสายของสำนักงานฯ
- 1.10 จัดทำเผยแพร่คำบรรยายธรรมโดยซีดี ดีวีดี ลงเว็บไซต์
- 1.11 รณรงค์การทำความดี การปฏิบัติตามมาตรฐานคุณธรรมและจริยธรรมฯ 12 ประการ
- 1.13 จัดทำตารางฝีกอบรมธรรม คุณธรรม จริยธรรมให้ชัดเจน
- 1.14 จัดทำยาม กระเป๋าสื่อเรื่องคุณธรรม จริยธรรม
- 1.15 จัดทำบอร์ดกิจกรรมพึงธรรม ปฏิบัติธรรม
- 1.16 ยกย่อง ชมเชยข้าราชการที่เข้าร่วมโครงการบ่อย ๆ หรือปิดประกาศเผยแพร่
- 1.17 จัดทำสรุปคำบรรยายธรรมเผยแพร่
- 1.18 จัดทำคู่มือปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐาน

2. สร้างแรงจูงใจ

- 2.1 จัดบอร์ดนิทรรศการเรื่องการทำความดี คนที่มีศีลธรรม คนที่ซื่อสัตย์สุจริต เพื่อให้ข้าราชการได้ตระหนักและเห็นความสำคัญเรื่องดังกล่าว
- 2.2 มีเงื่อนไขสำหรับการเลื่อนขั้น เลื่อนตำแหน่ง หากมีเงื่อนไขดังกล่าวจะทำให้ข้าราชการให้ความสำคัญและเข้าร่วมกิจกรรมมากขึ้น
- 2.3 จัดทำป้ายคติธรรม ข้อเตือนสติ หลักพุทธพจน์
- 2.4 จัดบอร์ดนิทรรศการคนที่ได้รับการยกย่อง ได้รับรางวัล เพื่อให้บุคลากรของสำนักงานฯ มีจิตใจอยากทำความดี
- 2.6 จัดให้มีการมอบรางวัล มอบโล่ มอบเงินแก่ผู้ที่มีความประพฤติดี มีศีลธรรม
- 2.7 ยกย่อง ชมเชยแก่ผู้เข้าร่วมโครงการ กิจกรรม
- 2.8 ข้าราชการที่เข้าร่วมโครงการคุณธรรม จริยธรรมอย่างสม่ำเสมอ มีความประพฤติดี ควรให้รางวัลเช่นให้เดินทางไปศึกษาดูงานต่างประเทศ ซึ่งก็เป็นกลไกหนึ่งที่จะสร้างแรงจูงใจให้ข้าราชการ และถูกจ้างทำความดี ขยัน มีความซื่อสัตย์ สุจริตและอยากที่จะเข้าร่วมโครงการ กิจกรรมคุณธรรมและจริยธรรม

3. จัดกิจกรรม กิจกรรมการพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรม มีดังนี้

- 3.1 บรรยายธรรมเนื่องในวันสำคัญทางศาสนา
- 3.2 ปฏิบัติธรรม
- 3.3 จัดเสวนาธรรม
- 3.4 จัดได้อาษาธรรม
- 3.5 ตั้งชมรมธรรม
- 3.5 จัดทำบุญ ด้กบาตร
- 3.6 จัดทำโปสเตอร์ สติกเกอร์ ด้วยคติธรรม พุทธพจน์
- 3.7 จัดธรรมรงค์ เผยแพร่ มาตรฐานคุณธรรมและจริยธรรมฯ 12 ประการ
- 3.8 เผยแพร่คำบรรยายธรรมทางเสียงตามสายของสำนักงานฯ
- 3.9 จัดทำคำบรรยายธรรมเผยแพร่ทาง วีซีดี ดีวีดี
- 3.10 ทำบุญเลี้ยงพระสงฆ์ตามวัด อารามที่บูรกันดาร
- 3.11 ทำบุญเลี้ยงเด็กกำพร้า ผู้สูงอายุ
- 3.12 ทำบุญไหว้พระ 9 วัด

- 3.13 จัดบอร์ดนิทรรศการเนื่องในวันมาฆบูชา วันวิสาขบูชา วันอาสาฬหบูชา
 3.14 จัดป้ายปิดประกาศประชาสัมพันธ์ผู้ที่ทำความดี มีศีลธรรม ฯลฯ
 3.15 ประกวดคำขวัญ คำกลอน บทกวี

(ตัวอย่าง)

ตารางอบรมคุณธรรมและจริยธรรม

ชื่อโครงการ	เดือน												หมายเหตุ
	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	
โครงการ บรรยายธรรมฯ		10			8					15			
โครงการธรรม สัญจรฯ			9					21			10		
โครงการตาม รอยบาท พระศาสดา				7			25						
โครงการเจริญ จิตภาวนา	15	15	15	15						18	18	18	
โครงการ พัฒนาคุณภาพ ชีวิต	10								11		12		
โครงการธรรม ศึกษาฯ		6				9				10			

หมายเหตุ : ข้าราชการและลูกจ้างท่านใดประสงค์จะเข้าร่วมโครงการใด กรุณาแจ้งให้กลุ่มงานส่งเสริมคุณธรรม
และจริยธรรม สำนักพัฒนาบุคลากร ภายในวันที่.....เดือน..... พ.ศ. ....

บทที่ 6

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

การศึกษาเรื่อง การเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการงานพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรม ข้าราชการและลูกจ้างสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมและหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว เพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรม (โครงการบรรยายธรรมฯ) ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

โดยศึกษาแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการงานพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมของข้าราชการและลูกจ้าง สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร อนึ่งการเพิ่มประสิทธิภาพการพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพได้นั้นจะต้องมีแนวทางดังนี้

1. การประชาสัมพันธ์
2. การสร้างแรงจูงใจ
3. จัดกิจกรรม

อนึ่งการพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมจะบรรลุผลได้ผู้บังคับบัญชาทุกระดับในองค์กรจะต้องให้ความร่วมมือ ให้การสนับสนุนและเป็นตัวอย่างนอกจากนี้การพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมของคนเรา (การเปลี่ยนพฤติกรรม) ไม่ใช่ทำวันเดียว ครั้งเดียวแล้วได้ผล ต้องใช้เวลาอบรมบ่มนิสัยอย่างต่อเนื่องและควรให้ กร. กำหนดเป็นระเบียบว่า ข้าราชการที่จะได้รับการพิจารณาเลื่อนขั้นเลื่อนตำแหน่งจะต้องเข้ารับการอบรมคุณธรรมและจริยธรรมกี่ครั้ง กี่วันหรือมีหลักสูตรเฉพาะเช่นหลักสูตรการพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมข้าราชการระดับต้น ระดับกลาง ระดับสูง

ข้อเสนอแนะ

เพื่อให้การเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการงานพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรม จึงควรดำเนินการ ดังนี้

1. ผู้บังคับบัญชาทุกระดับให้ความร่วมมือ ให้ความสำคัญและสนับสนุน
2. ให้ กร. กำหนดกฎเกณฑ์เกี่ยวกับการบรรจุข้าราชการ และข้าราชการที่จะได้เลื่อนระดับและตำแหน่งสูงขึ้น จะต้องผ่านหลักสูตรพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมกี่โครงการ กี่วัน
3. กำหนดแผนงาน ตารางการอบรม / สัมมนาไว้ชัดเจน

4. จัดตั้งชมชมรมธรรม ชมรมปฏิบัติธรรม “ผู้ใฝ่ในธรรม นำพาข้าราชการมีความสุข” ทั้งนี้ เพื่อให้ข้าราชการและลูกจ้างผู้สนใจหลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนาได้มีโอกาสศึกษาเรียนรู้

5. จัดให้มีห้องปฏิบัติธรรมไว้เฉพาะ (ห้องวิปัสสนากรรมฐาน) ทั้งนี้เพื่อเปิดโอกาสให้ ข้าราชการ นักการเมือง ได้เข้านั่งสมาธิ สงบสติ เมื่อมีปัญหาเครียด ๆ หรือเมื่อมีเวลาว่างและจัดให้มี พระสงฆ์มาฝึกการนั่งสมาธิทุก ๆ เดือน

บรรณานุกรม

๑. สุชีโว ภิกขุ, หลักพุทธศาสนา, โรงพิมพ์มหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๒๓
๒. ทศนีย์ หงส์คารมภ์, คู่มือปัญญา, โรงพิมพ์ชวนพิมพ์, ๒๕๑๕
๓. วิสุทธิมรรคแปด, โรงพิมพ์มหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๑๕
๔. อาจารย์สุวรรณ เพชรนิล, พุทธปรัชญาฝ่ายเถรวาท, โรงพิมพ์มหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๒๐
๕. แสง จันทร์งาม, พุทธศาสนวิทยา, โรงพิมพ์ทวีพิมพ์, กรุงเทพฯ, ๒๕๒๑
๖. สุชีพ ปุญญานุภาพ, พระไตรปิฎกสำหรับประชาชน, โรงพิมพ์มหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๒๔
๗. ร.ศ. ศิริวรรณ เสรีรัตน์และคณะ, องค์การและการจัดการ, ๒๕๔๕
๘. ไพโรจน์ อุลัด, แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์, ๒๕๔๘

ประวัติผู้ศึกษา

นายบุญพา โภธิพันธ์ราช

เกิด วันที่ 1 มีนาคม 2498

วุฒิการศึกษา : นักธรรมชั้นเอก

เปรียญธรรม 4 ประโยค

ปริญญาตรี คณะพุทธศาสตร์บัณฑิต (สาขามนุษยสงเคราะห์ศาสตร์)

ปริญญาโทรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัย Poone ประเทศอินเดีย

ประวัติรับราชการ :

สำนักงานคณะกรรมการป้องกันอุบัติภัยแห่งชาติ สำนักงานรัฐมนตรี
(ทำเนียบรัฐบาล)

วันที่ 1 กรกฎาคม 2539เข้ารับราชการ ณ สถาบันพระปกเกล้า สำนักงาน
เลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร ตำแหน่งเจ้าหน้าที่ฝึกอบรม 4 รับผิดชอบ
หลักสูตร การเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยสำหรับนักบริหาร
ระดับสูง รุ่นที่ 1 - 3

ผลงานและประสบการณ์ :

- ร่างหลักสูตร นิตินบัญญัติสำหรับนักบริหารระดับสูง
- รับผิดชอบจัดหลักสูตร นิตินบัญญัติสำหรับนักบริหารระดับสูง
- จัดทำคู่มือข้าราชการฝ่ายรัฐสภา”เทคนิคการร่างกฎหมาย”
- จัดทำคู่มือ”คุณธรรมและจริยธรรม”สำหรับข้าราชการฝ่ายรัฐสภา
- จัดทำคู่มือ”การปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐาน”

รับทุน / ศึกษาดูงาน :

- ได้รับทุนเข้าอบรม Disaster Management ณ สถาบัน AIT
จากองค์การสหประชาชาติ
- ได้รับทุนเข้าอบรมด้าน Road Safety ณ ประเทศสวีเดน
จากทุนป้องกันอุบัติเหตุประเทศสวีเดน
- ศึกษาดูงาน ณ ประเทศสวีเดน เดนมาร์ก ญี่ปุ่น อียิปต์

LIRT

